

Knallend
westernplezier
in het brutale
*Leave Them
Alone*

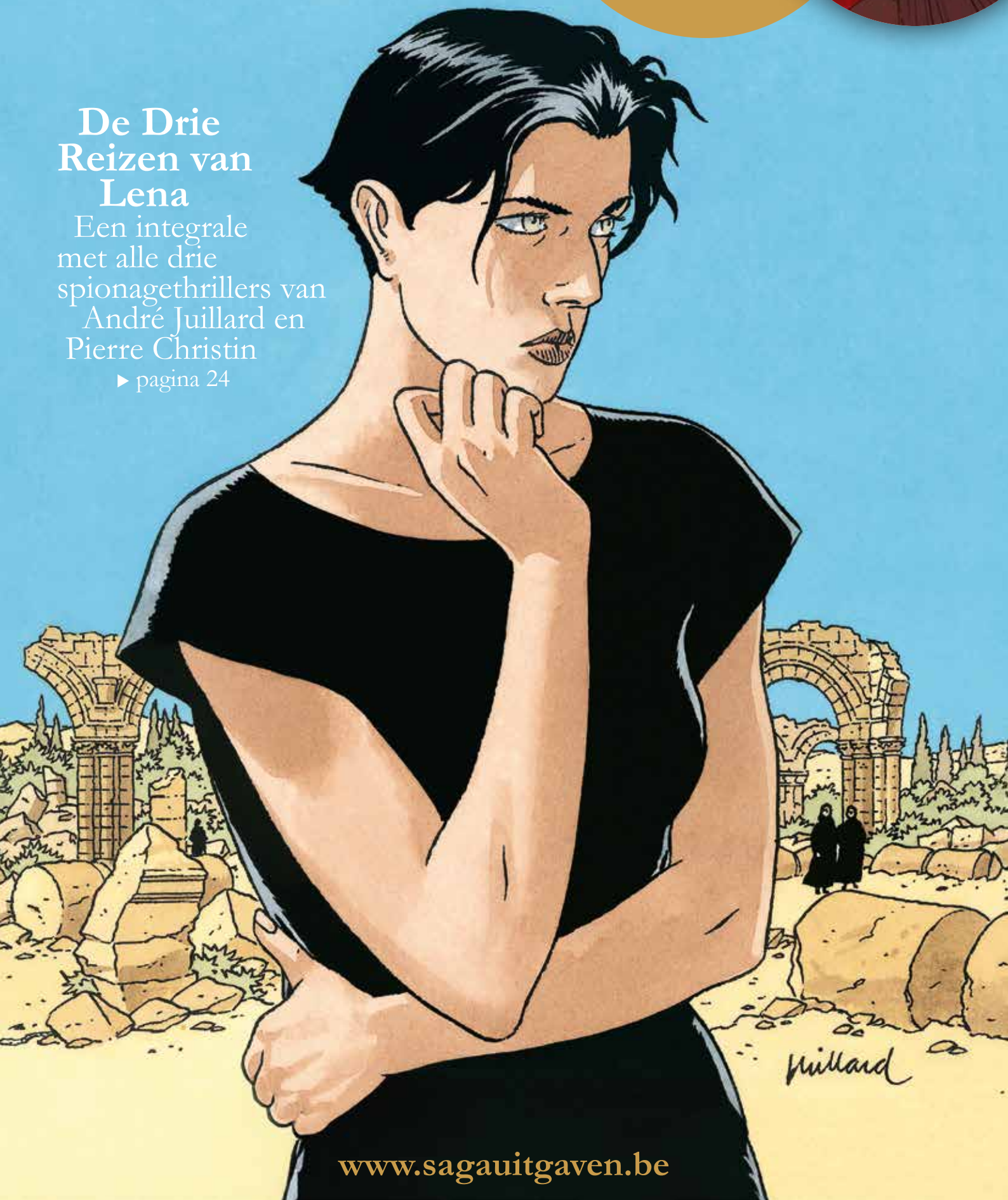
► pagina 14, interview
op pagina 18

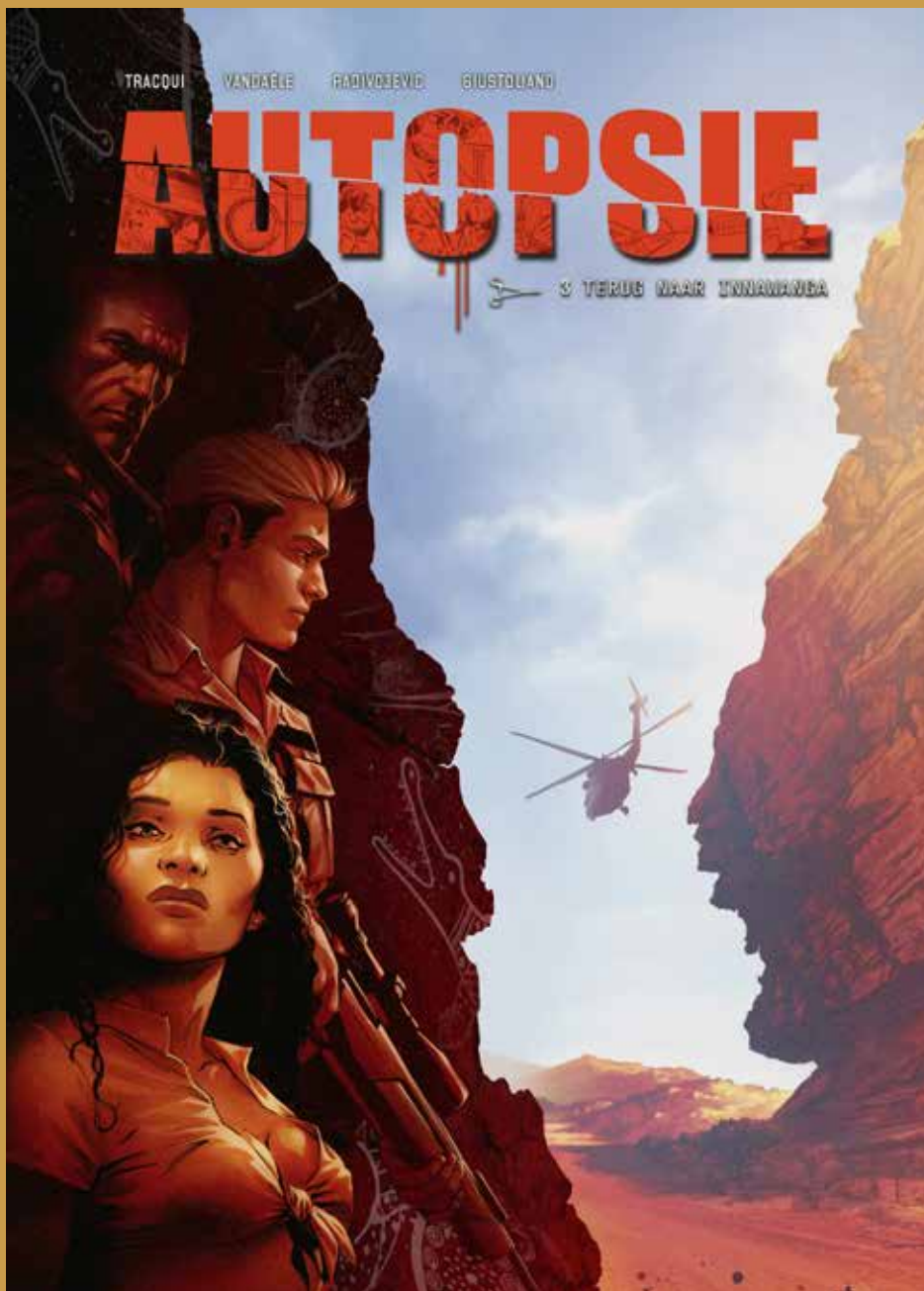

De Drie Reizen van Lena

Een integrale
met alle drie
spionagethrillers van
André Juillard en
Pierre Christin

► pagina 24

TEKENAARS

Philippe Vandaële
Zivorad Radivojevic

SCENARIST

Antoine Tracqui

UITVOERING

Hardcover, 56 pagina's

PRIJS

23,95 euro

ISBN

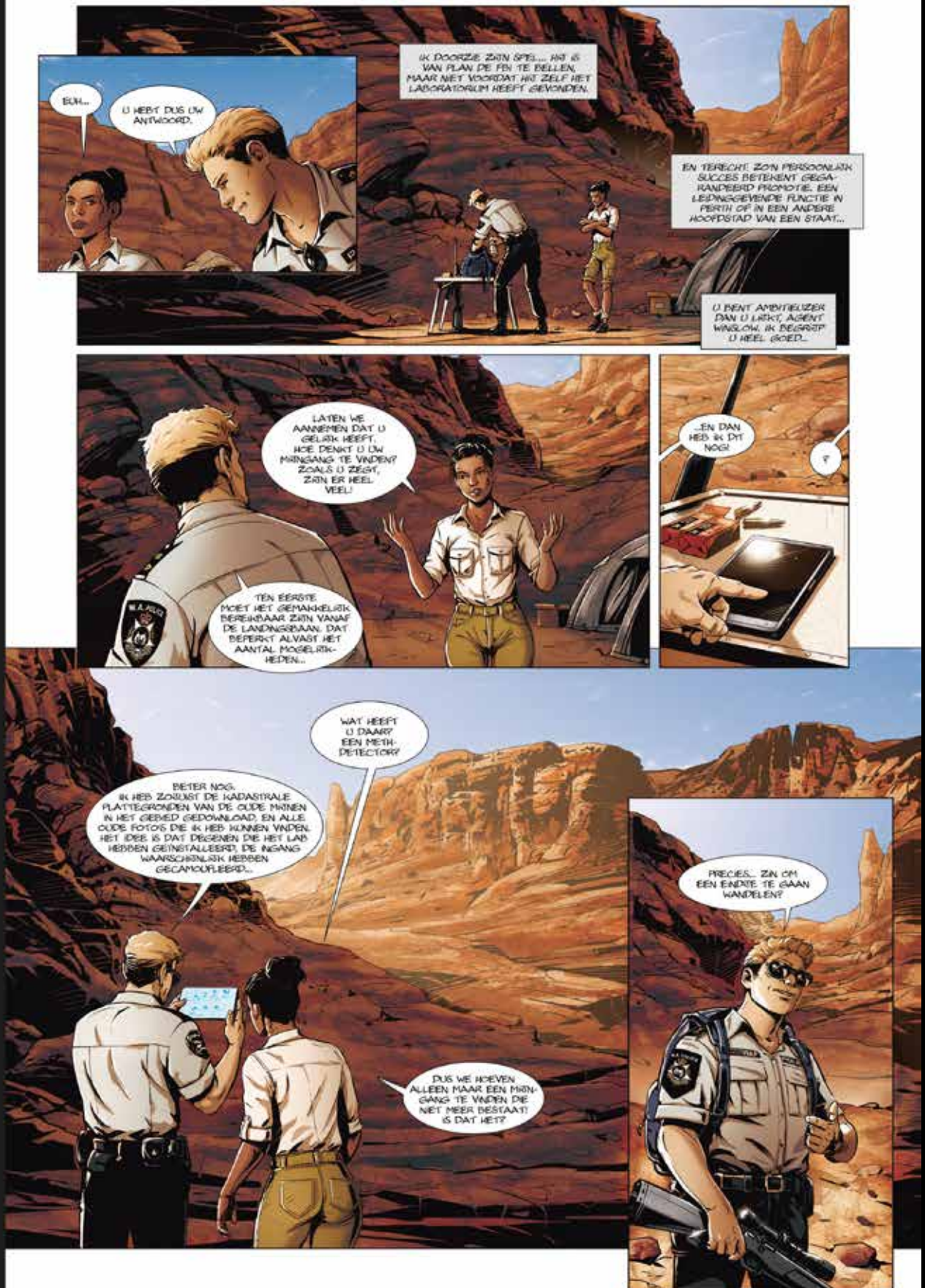
9789085529002

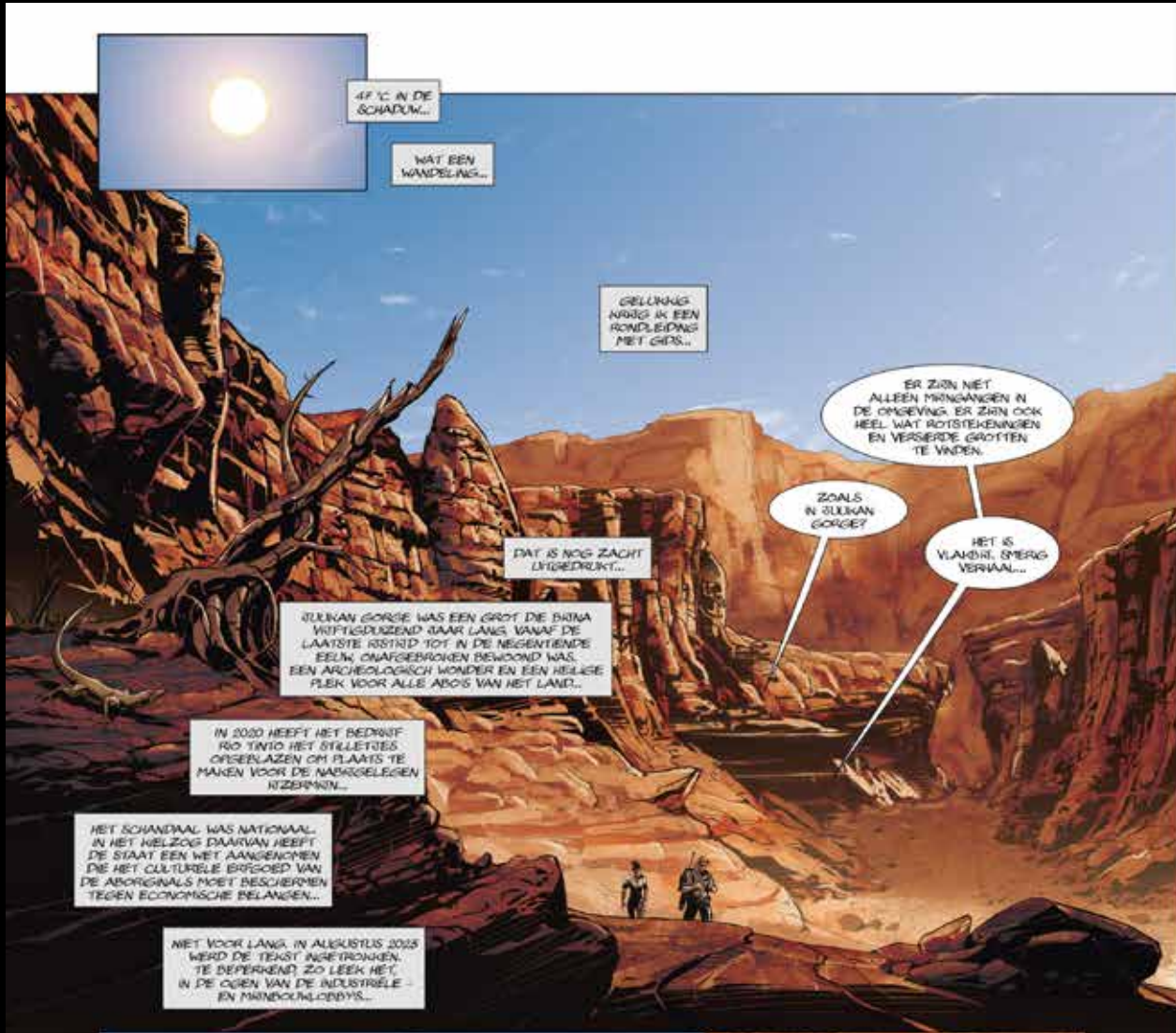
3 albums, 3 moorden, 3 lijkschouwers. Geschreven door een werkelijke lijkschouwer. Compleet verhaal per album.

Een jonge aboriginal lijkschouwer, verscheurd tussen verleden en moderniteit. 50 °C in de schaduw, een dodelijke val. In de woestijn hoort niemand je schreeuwen.

West-Australië. Amanda Munumgurr is een jonge aboriginal lijkschouwer, even getalenteerd als ambitieus. Maar ondanks haar talent heeft discriminatie haar gedwongen een ondergeschikte functie te aanvaarden in een afgelegen, armoedig dorpje. De ontdekking van een mysteri-

eus gemummificeerd lijk midden in de woestijn, ver van alle beschaving, zal de situatie veranderen. Een nieuwe impuls voor haar carrière, wie weet? Met de hulp van de aantrekkelijke politieagent Alex Winslow stort Amanda zich volledig op een onderzoek naar etnische bendes en een clandestien laboratorium. Ze ontdekt aan den lijve dat ze niet de enige is in dit spel... Met de dood op de loer moet Amanda vrede sluiten met zichzelf en het erfgoed van haar voorouders accepteren. Wat als de sleutel tot haar overleving in haar verleden ligt?

47 °C IN DE
SCHADUW...

WAT EEN
WANDELING...

GEWISSIG
MORGE IK EEN
RONDLEIDING
MET GIDS...

ER ZIJN NIET
ALLEEN MINGANGEN IN
DE OMGEVING. ER ZIJN OOK
HEEL WAT ROTSTEEKINGEN
EN VERSIERDE GROTTE
TE VINDEN.

ZOALS
IN SUIKAN
GORGE?

HET IS
VLAKTE, SPERIG
VERVAAL...

DAT IS NOG ZACHT
LIGGEDRUKT...

SUIKAN GORGE WAS EEN GROT DIE BIJNA
VIJFTIENHONDERD JAAR LANGS VANAF DE
LAATSTE IJSTIJD TOT IN DE NEGENTIENDE
EELUK ONAFGEBROKEN BESCHONNEN WAS.
EEN ARCHEOLOGISCH WONDER EN EEN HEILIGE
PLEK VOOR ALLE ABO'S VAN HET LAND.

IN 2020 HEEFT HET BEDRIJF
RIO YINIO HET STILLETJES
OPGEHAZEN OM PLAATS TE
MAKEN VOOR DE NABEGELEGEN
RIJBAAN...

HET SCHANDAAL WAS NATIONAAL.
IN HET NIEZOGG DAARVAN HEEFT
DE STAAT EEN NIET-AANGENOMEN
DE HET CULTURELE ERFGOED VAN
DE ABORIGINALS MOET BESCHERMEN
TEGEN ECONOMISCHE BELANGEN...

NIET VOOR LANG. IN AUGUSTUS 2023
WERD DE TEKST AANGEBROUWEN
TE BEPERKEN ZO LEEK HET
IN DE OGEN VAN DE INDUSTRIËLE
EN MINNOLKLOBBYS...

WINGLOW MOET MIJN ERGERNIS HEBBEN
GEVOELD. HET VERANDERT IN IEDER
GEVAL SNEL VAN ONDERWERP. WE
PRATEN OVER VAN ALLES EN NOGS WAT,
EN DAN VALT HET GESPREK STE...

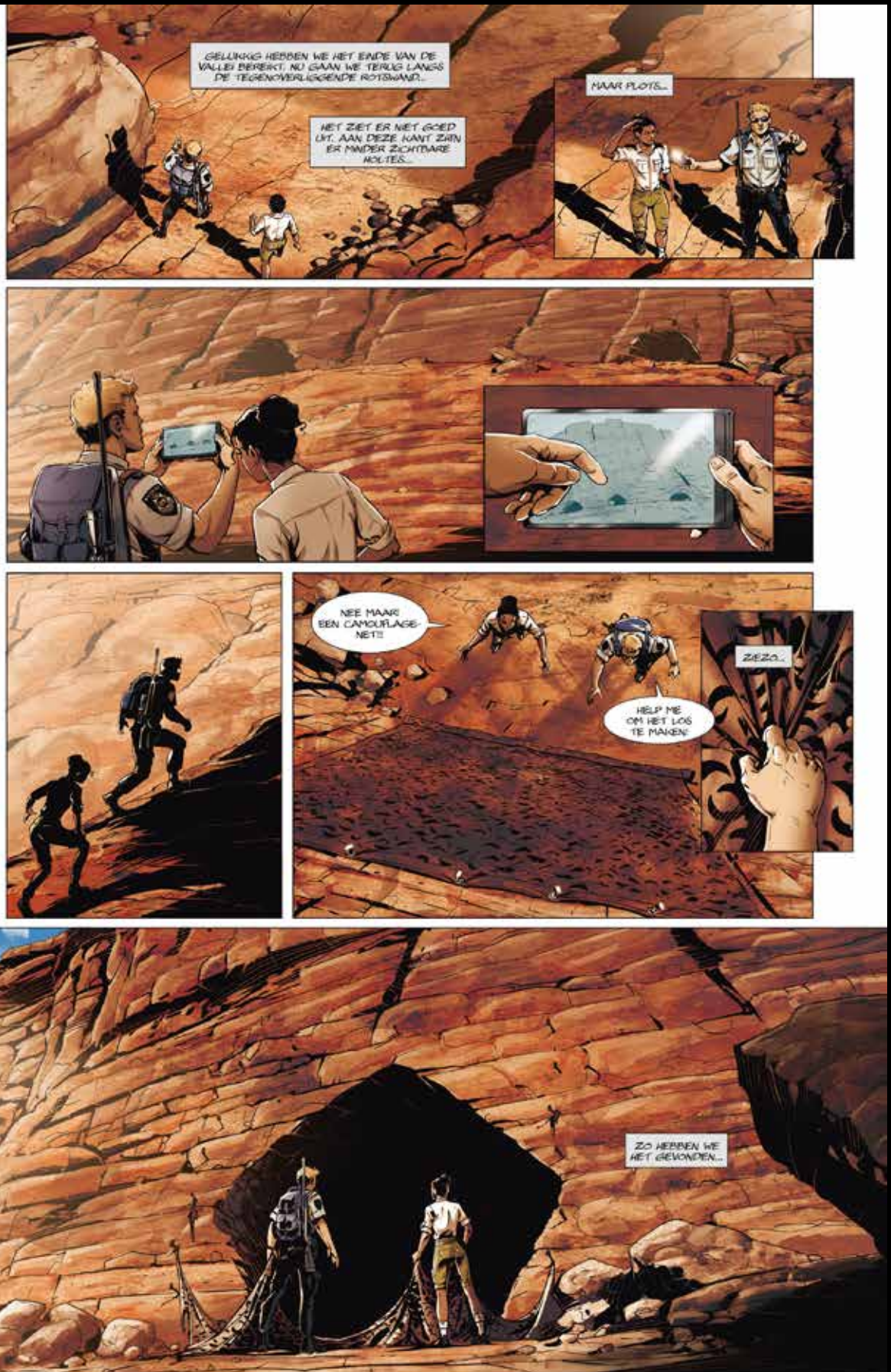
HET MOET GEZEGD
DAT DE HITTE
ONDRAGELIJK IS...

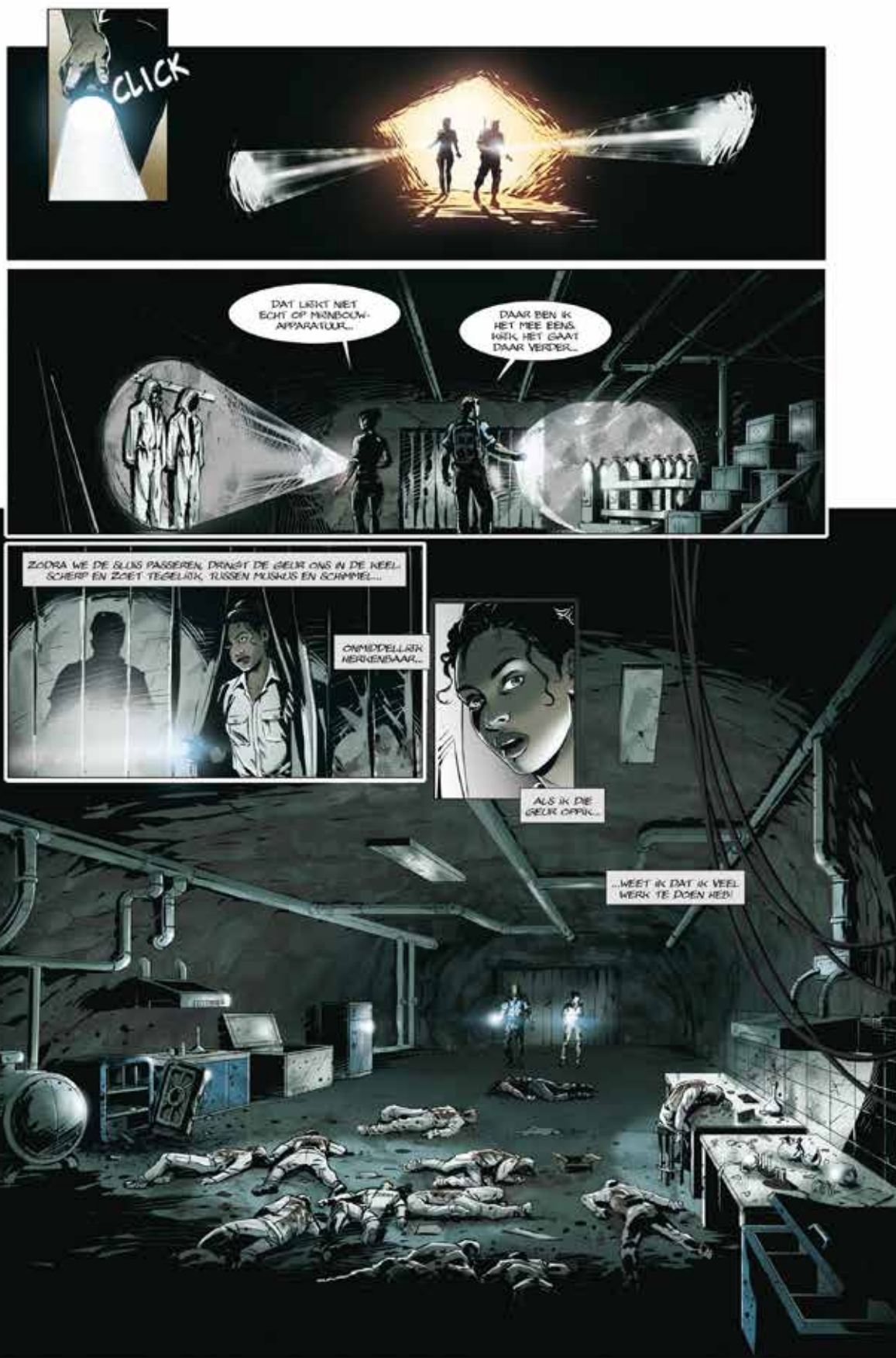

NA TWEE UUR KAN IK ER NIET
MEER TEGEN. WE HEBBEN EEN
PAAR MINGANGEN BENEKEN
ZONDER SUCCES, EN IK HEB
HET GEVOEL DAT IK TER PLEKKE
AAN HET BRADEN BEN...

MIJN VROEGE KAMERAD
LAIKT ECHTER NIET VAN
PLAN OM HET OF TE GEVEN
NORMAAL GESPROKEN HOU IK
WEL VAN KOFFIGE MENSEN...

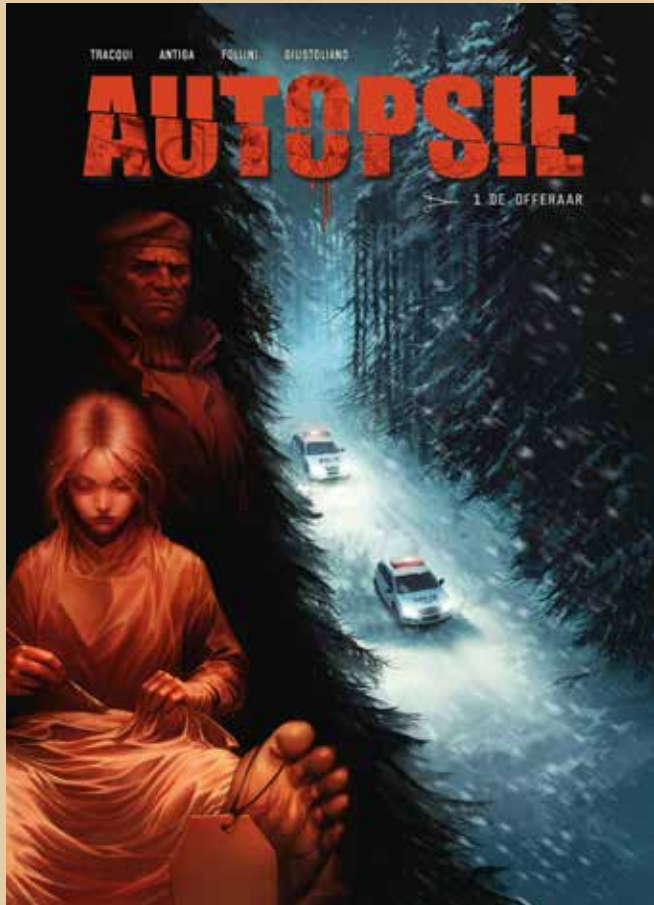
...MAAR MIJ ZOU IK
GRAAG DE BEL LUIDEN
VOOR HET ENDE VAN
DE SPEELTIJD?

3 albums, 3 moorden, 3 lijkschouwers.

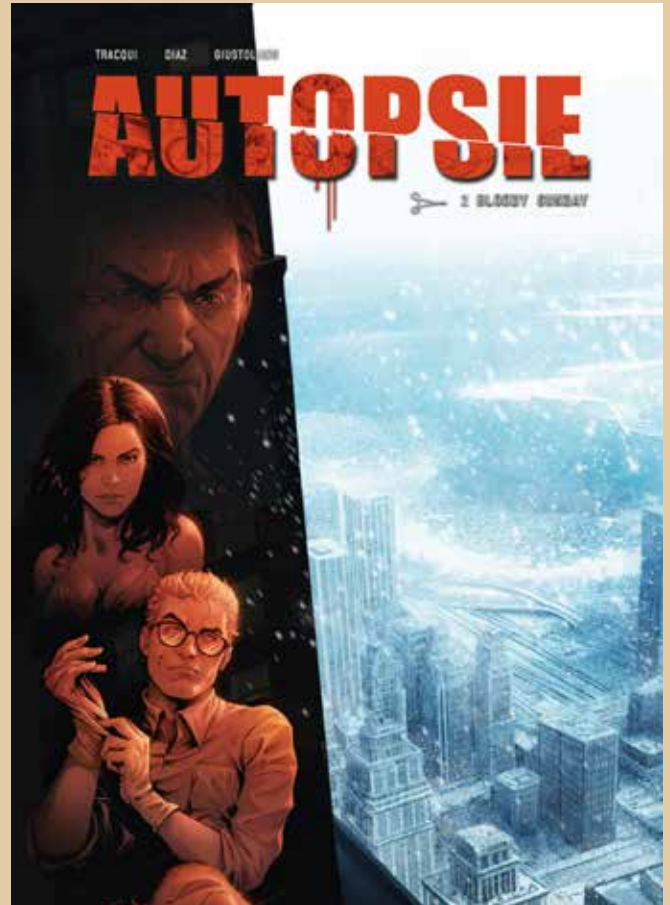
Deel 1: *De Offeraar*,
nieuw in april

Gruwelijke moorden, een waanzinnig ritueel, een jonge lijkschouwer die de weg kwijt is. Tussen bloed en ijs, een onderzoek naar de diepte van de waanzin.

Göteborg, kort voor Kerstmis. Jennie Lund, een jonge, onervaren lijkschouwer, raakt ongewild verwickeld in een huiveringwekkend onderzoek naar een reeks gruwelijke misdaden. Naarmate de moorden zich opstapelen, wordt het mysterie steeds groter: slaat de moordenaar willekeurig toe, of is er een onvermoed verband tussen de slachtoffers? Waarom lijkt zijn werkwijze op het *blót*-ritueel, het bloedoffer dat vóór de komst van het christendom werd gebracht? En waarom doet Jennies oom, de elitepolitieagent die het onderzoek zou moeten leiden, er alles aan om de zaken te verdoezelen? Een duik in de duisternis tegen de achtergrond van neo-heidense rituelen en onuitsproken familiegeheimen.

Deel 2: *Bloody Sunday*,
nieuw in mei

Een barbaarse moord. Vierentwintig uur om de moordenaar te vinden. Bij mislukking de dood. Voor lijkschouwer Paul Wahlberg is de aftelklok begonnen.

Paul Wahlberg is een zeer getalenteerde lijkschouwer... maar wel een beetje verwaand. Voor hem verandert een veelbelovend weekend al snel in een nachtmerrie. Luca Scarfone, een beruchte psychopaat en kopstuk van de georganiseerde misdaad in Chicago, heeft hem namelijk ontvoerd om hem een onmogelijke opdracht te geven: binnen vierentwintig uur moet hij de moordenaar van zijn zoon Thomas identificeren. Als hij faalt, wacht hem de dood... Paul wordt in een disfunctionele maffiafamilie gedreven en moet al zijn vaardigheden inzetten om zijn onderzoek met de beschikbare middelen uit te voeren. Slaagt hij erin de waarheid te ontdekken voordat het twaalf uur slaat?

DERIB

BUDDY LONGWAY

INTEGRAAL II

KATHLEEN EN JEREMY

AUTEUR

Derib

UITVOERING

Hardcover, 224 pagina's met dossier

PRIJS

39,95 euro

ISBN

9789085529019

Een humanistische western met drama, actie, tederheid en familiewaarden.

Deze integrale bundelt de verhalen *Het Geheim*, *De Eland*, *De Winter van de Paarden* en *Vuurwater*, oftewel de reguliere delen 5 tot 8, met een rijkelijk geïllustreerd dossier.

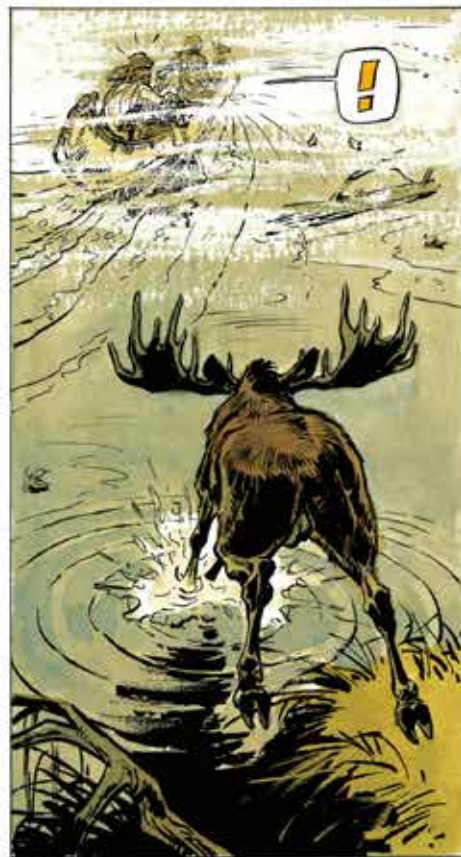
Een groot, lang en mooi liefdesverhaal, dat zich afspeelt aan de voet van de Rocky Mountains en in de

Great Plains in het westen, dat is het leven van de Longways: Buddy, Chinook, Jeremy en Kathleen.

Deze familie krijgt eerst te maken met de soms vijandige natuur, die echter hun karakter vormt, en vervolgens met de indianenoorlogen, die onvermijdelijk gepaard gaan met geweld en onrechtvaardigheid.

Volg ze op hun levenspad.

Fragmenten uit het dossier:

Door Dario Galante worden gepubliceerd van de laatste tekeningen van het weekblad Kuifje nummer 40 van 23 november 1977.

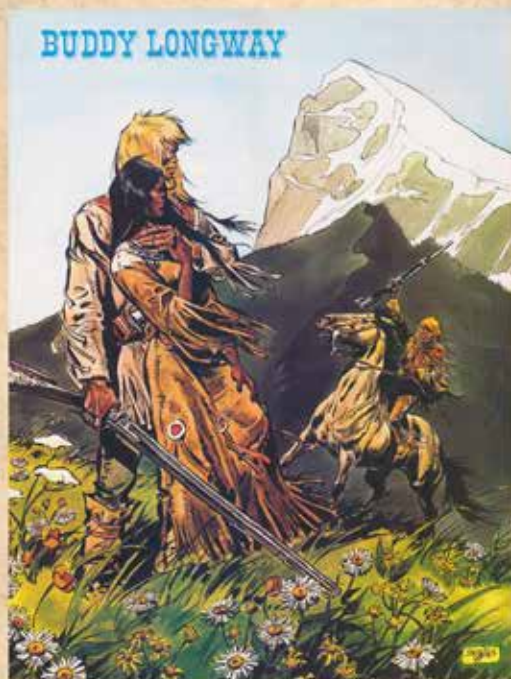

Voorbeeld van het album De Eland, met name van het specht tussen de mens en paard in het midden van plaat 12.

was de eerste die rijk werd in het Barbary-album *Het Spook van de Goudrijt*. Voor hem was het een experiment, maar ik heb er een techniek van gemaakt. Ik heb ook veel te danken aan Prys, die me deze heel efficiënte les heeft bijgebracht toen ik voor hem werkte: 'Een album lees je van links naar rechts.' Als de lezer halverwege de pagina twijfelt, is dat geen goed teken. Hij moet in een beestime komen en de beste manier om dat te bereiken is door de leverschicht te respecteren. Ook films hebben mij sterk beïnvloed. Toen ik aan *Buddy Longway* begon, ging ik twee of drie keer per week naar de bioscoop. Ook vandaag kijk ik nog veel televisie. *Buddy Longway* is sterk beïnvloed door *Jewels Johnson* en de scène op plaat 44 van *De Eland*, op grond hiervan, is sterk geïnspireerd door de film *A Man Called Horse*. Ik ben daarom nog nooit een liefhebber geweest van spaghetti-

Teekeningen van plaat 44 uit het album De Eland. De laatste teken.

Door Dario Galante worden gepubliceerd van de laatste tekeningen van het weekblad Kuifje nummer 41 van 23 maart 1978.

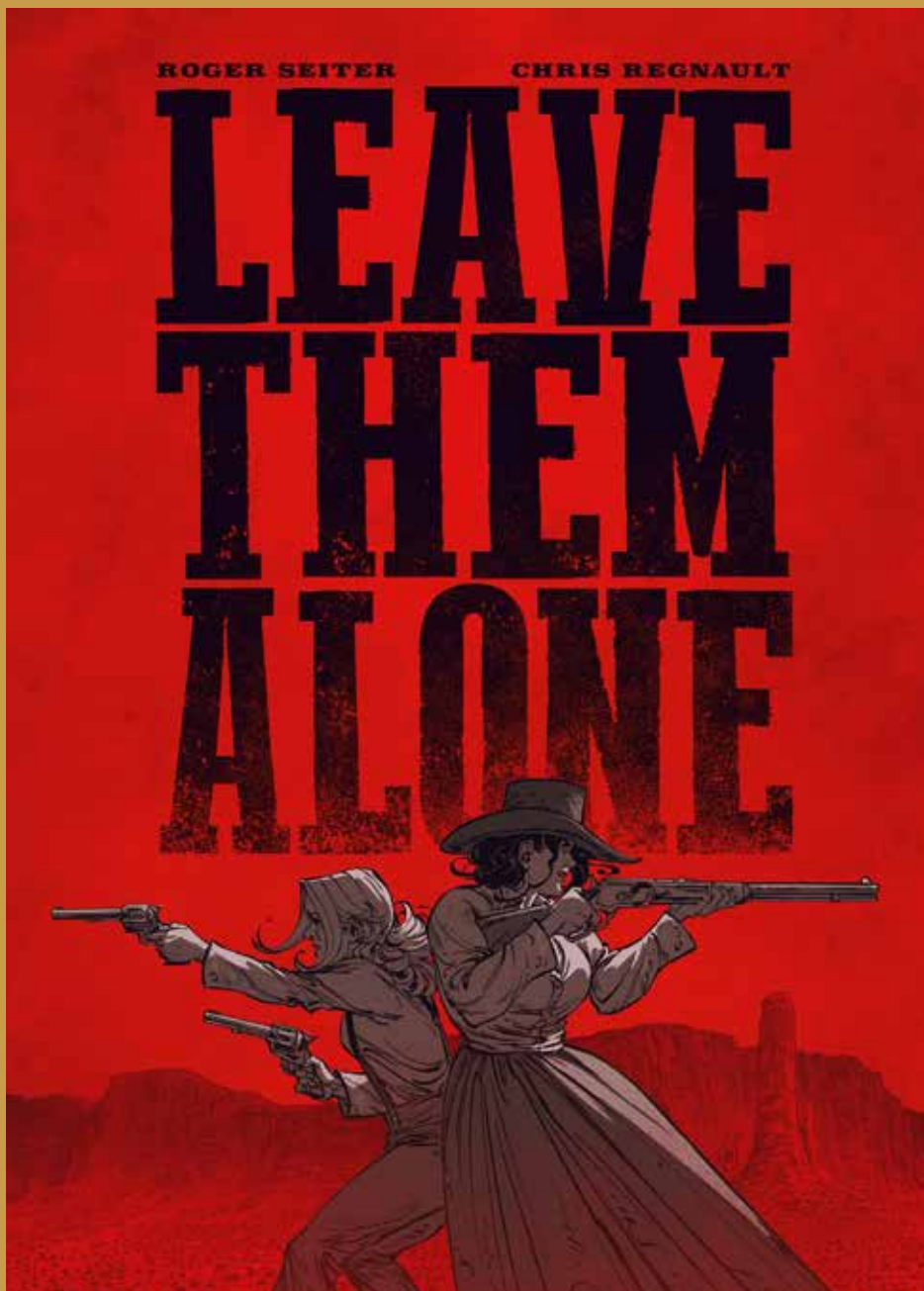
Buddy Longway op de cover van het weekblad Kuifje nummer 41 van 23 november 1977, nummer 39 van 10 augustus 1977, nummer 42 van 10 oktober 1977 en nummer 40 van 23 november 1977.

realiseerde dat in een vierde cover de een nering was van de drie andere. Als ik een album af heb, laat ik de kleuren een tijdje rijgen en ga ik altijd voor een illustratie die de inhoud van het album het beste weergeeft. Ik ben de aangewezen persoon om dat te weten liet is echter niet ingewozen om meerdere posities in verschillende richtingen te maken om er uiteindelijk één te kiezen. Daarom heb ik na drie albums uiteindelijk besloten om nog maar één voorzetworp in te leveren. Terwijl ik bij *Bobbeke* niet vrij was in mijn keuze, kom ik bij het weekblad *Kuifje* mijn hart ophalen door de inkleuring zelf te verzorgen. Ik probeerde aan de ster te slaan. Ik probeerde van de evolutie van tekenen die Giroud had geïntroduceert met *Het Spook van de Goudrijt*, waarin hij zich zeer persoonlijke diagrammen permi-

Mijn omgeving is een onordelijke bron van inspiratie. Als een beeld bijvoorbeeld indruk op je maakt, blijf je ernaar spelen tot je een idee hebt gevonden om het aan je verhaal te koppelen. Ik weet dat de scène op de derde pagina van *Adres* in het vliegtuig bij me was opgekomen, op het moment van opstijgen. Ik kerk door het samengaan naar het landschap en zag een klein huisje langzaam onder de wolven verdwijnen. Hetzelfde geldt voor de keuze van een thema. Daarom ben ik altijd al aan het nadenken over een volgend verhaal, terwijl ik het verhaal dat ik aan het tekenen ben nog niet af heb. Zo krijgt het de tijd om zich langzaam te ontwikkelen. Ik weet dat wanneer Coxy een album afmaakt, hij enige tijd nodig heeft om aan een nieuw verhaal te beginnen. Als ik halverwege ben, heb ik al plannen voor de komende twee jaar! Zo ben ik nu eromdat. Ik kan me niet voorstellen dat ik geen

De cover: Buddy Longway op de cover van het weekblad Kuifje nummer 41 van 23 november 1977, nummer 40 van 23 november 1977 en nummer 42 van 10 oktober 1977. De laatste teken van Buddy Longway.

TEKENAAR

Chris Regnault

SCENARISTEN

Roger Seiter

Chris Regnault

UITVOERING

Hardcover, 160 pagina's

PRIJS

34,95 euro

ISBN

9789085529026

**Brutale western met een familiedrama.
160 pagina's knallend leesplezier voor de liefhebbers
van het genre!**

1874. Het Amerikaanse Westen is een wetteloze zone. Reizigers en migranten zijn een gemakkelijke prooi voor bandieten en plundersaars.

Het leven van de inwoners, en vooral dat van vrouwen, is wreder dan ooit. In de rustige pleisterplaats

Dead Indian Peak, gerund door de oude Marian Potter en de jonge Elfie, heeft niemand enig vermoeden van de naderende komst van een vrouw in nood, een mysterieuze ruiter en een bende moordenaars.

En in hun kielzog een postkoets met een kist vol geld...

Interview met Chris Regnault

Na verschillende uitstapjes naar het westerngenre zet Chris Regnault een nieuwe stap met *Leave Them Alone*. Op basis van een scenario van Roger Seiter, dat hij zich volledig eigen heeft gemaakt, levert de tekenaar een compact en meeslepend verhaal af, dat een weerspiegeling is van een bewuste artistieke evolutie en een onveranderlijke liefde voor de grote open ruimtes.

U bent coauteur van *Leave Them Alone*, een western geschreven door Roger Seiter. Kunt u iets vertellen over de omstandigheden waarin u bij dit project betrokken bent geraakt?

REGNAULT: “In 2023 was ik gewoon op zoek naar projecten die me zouden aanspreken. Ik had net een western bij Glénat afgerond, *Het Ware Verhaal van de Far West 1: Jesse James*, gewijd aan die iconische figuur uit de Verenigde Staten en het genre. Op dat moment kreeg ik tot mijn verrassing een berichtje via Messenger van Roger Seiter, die me heel vriendelijk aanbood om een van zijn scenario’s te lezen. Ik verdiepte me erin en het project sprak me meteen aan door zijn heel klassieke benadering van de western. Roger vertelde me dat het scenario al was goedgekeurd door uitgeverij Grand Angle (de Franse uitgeverij van het album, red.) en dat hij op zoek was naar een tekenaar.

Ik begon me het scenario eigen te maken, met de wens om er enkele veranderingen in aan te brengen. Het project groeide zo uit van een album van 56 pagina’s tot een verhaal van 160 pagina’s. Ik voegde scènes toe, werkte bepaalde ideeën uit en gaf verschillende personages meer diepgang. Sommige zijn daarvoor sterk veranderd ten opzichte

van het oorspronkelijke scenario, met name de grootmoeder en haar kleindochter, die we in een afgelegen pleisterplek ontmoeten. Vervolgens heb ik proefpagina’s gemaakt, die door de uitgever zijn goedgekeurd. Hij was erg bemoeidigend en gemotiveerd om mij in deze richting te begeleiden.”

De western kent vandaag een hernieuwde belangstelling in de

Franco-Belgische stripwereld. Hoe verklaart u deze heropleving en wat trekt u persoonlijk aan in een zo gecodificeerd universum?

REGNAULT: “Ik zou zeggen dat deze heropleving in golven verloopt. Het gaat vaak om toevalligheden op redactioneel vlak: verschillende projecten komen tegelijkertijd tot stand, gedragen door verschillende uitgevers en auteurs. De wes-

tern heeft sowieso altijd een grote aantrekkingskracht gehad op het Franse publiek, maar ook op makers. Dat is ongetwijfeld te verklaren door de erfenis van de grote albums die in de jaren 1970 en 1980 zijn uitgegeven. We denken meteen aan *Lucky Luke*, *Blueberry*, het werk van Hermann of, meer recent, *Undertaker*. Het genre is nooit verdwenen en heeft in Frankrijk altijd aanleiding gegeven tot prachtige comebacks.

Deze gehechtheid vinden we ook terug in de cinema: de films van Sergio Leone waren in Frankrijk een groot succes, soms zelfs groter dan in andere landen. Er bestaat dus een echte collectieve verbeelding rond de western. Het is een bijzonder stimulerend kader om te verkennen: de decors zijn uitgestrekt, spectaculair en bieden veel vrijheid op het gebied van enscenering en lay-out. Elke auteur kan zich dit universum op zijn eigen manier eigen maken, het is een immense grafische en narratieve speeltuin.

Vanuit een meer persoonlijk perspectief heeft de western sinds *Blueberry* een diepe indruk gemaakt op generaties kunstenaars. Veel auteurs hebben een soort verlangen om zich hiermee te confronteren, zowel om eer te bewijzen als om te ervaren wat dit universum te bieden heeft. Het is ook een ideaal kader voor het scenario: een wereld die nog weinig door de wet wordt geregeerd, met onstabiele regels, waar de meest extreme spanningen tot uiting kunnen komen.

De western biedt dus een geweldig terrein om emoties, de menselijke psyche en sociale en beschavingsdynamieken te verkennen.”

In *Leave Them Alone* komt de spanning zowel tot uiting in geweld en wraak als in de geheimen en zwakheden van de personages. Hoe heeft u met Roger Seiter samengewerkt om deze psychologische dimensie in de tekeningen naar voren te brengen?

REGNAULT: “Het scenario van Roger bevatte niet zoveel psychologische aanwijzingen. Ik wilde me er dus meer in verdiepen, het ontleden en grondig analyseren. Dat verklaart de vele momenten van stilte in het album: ze geven meer

diepgang aan wat er zich innerlijk bij de personages afspeelt.

Ik stelde deze zeer psychologisch georiënteerde enscenering voor aan Roger, die er onmiddellijk mee instemde, omdat hij begreep dat dit extra diepgang zou geven aan de oorspronkelijke tekst. Het scenario was al heel gedetailleerd wat de inhoud betreft, maar veel minder qua indeling. Ik had dus veel vrijheid bij het maken van het storyboard: het aantal vakjes bepalen, ervoor kiezen om de tijd stil te zetten, te versnellen of juist stil te staan bij een bepaalde emotie.

De uitgever keurde deze keuzes goed. Ik vond het belangrijk om een zo filmisch mogelijke encenering te creëren. Natuurlijk is geweld inherent aan westerns, maar in deze encenering heb ik ervoor gekozen om bepaalde momenten te accentueren om de emoties van de lezer te versterken. Mijn belangrijkste doel was immersie, met de ambitie om die net zo sterk te maken als in de bioscoop. In die geest heb ik gewerkt, met de wil om vooral een album te maken dat indruk maakt.”

U spreekt over een heel filmische benadering. Wat waren uw belangrijkste visuele referenties voor *Leave Them Alone*. Een klassieke western à la Howard Hawks of John Ford, of eerder een sombere

sfeer à la Sergio Leone en Clint Eastwood?

REGNAULT: “Eerlijk gezegd zou ik de invloed van de laatsten op de voorgrond plaatsen, ook al draagt het geheel bij aan de aantrekkingskracht van het project. Ik heb veel westerns gekeken tussen *Jesse James* en *Leave Them Alone*. Als kind was ik diep onder de indruk van de films van Sergio Leone, door hun epische karakter, hun grandioze dimensie, maar ook door de meesterlijke muziek van Ennio Morricone. De kadrages, de zooms, de galerij van personages, de manier van vertellen en enceneren: dat alles heeft me altijd gefascineerd. Ook de kleuren speelden een doorslaggevende rol.

De films van Howard Hawks en John Ford kwamen iets later, maar

ik waardeerde ze meteen, omdat de verbeelding van de western al sterk in mij aanwezig was. Ik zou daar ook de invloed van Clint Eastwood aan toevoegen, evenals die van Quentin Tarantino, van wie ik een groot bewonderaar ben. Toen hij *Django Unchained* en *The Hateful Eight* maakte, was ik verheugd om een uiterst dynamische, bijna door-gedreven pulpfilm te zien, die al vol zat met verwijzingen naar Sergio Leone en zijn collega’s.

Ter gelegenheid van de release van het album hebben we een lanceeringsfeest georganiseerd in Lyon, waar we *The Quick and the Dead* van Sam Raimi hebben vertoond. Dat is een western die ik erg waardeer, erg pulp, bijna cartoonesk, en die volledig deel uitmaakt van mijn re-

ferenties. Al deze werken hebben mijn verbeelding op lange termijn gevoed. Het zijn deze beelden die ik in mijn hoofd had toen ik aan het album werkte.”

De pleisterplek van Dead Indian Peak, waar een groot deel van het verhaal zich afspeelt, is bijna een personage op zich. Hoe bent u te werk gegaan bij het ontwerpen van dit centrale decor?

REGNAULT: “Het ontwerp van de pleisterplek is rechtstreeks voortgekomen uit de beelden die ik kreeg toen ik het scenario van Roger Seiter las. Zo werk ik altijd. Ik lees het scenario heel rustig, met veel betrokkenheid en concentratie. Ik neem de tijd om me te settelen en me voor te bereiden op het lezen, want die eerste kennismaking is bepalend: ze roept mentale beelden op waaraan ik me vervolgens tijdens het hele realisatieproces van het album probeer te houden, ook al kunnen ze in de loop van de tijd evolueren of verfijnd worden.

Voor *Dead Indian Peak*, dat zich bijna volledig achter gesloten deuren afspeelt, stelde ik me meteen een kleine, afgelegen pleisterplek voor, genesteld aan de voet van een enorme rotsblok en een monumentale klif. Dat zijn heel sterke, krachtige beelden. Omdat ik wilde dat die kracht het hart van het verhaal en de verbeelding die ik ontwikkelde zou doordringen, heb ik geprobeerd zo authentiek, oprecht en streng mogelijk te zijn in mijn keuzes. Het decor is dan ook bewust minimaal: een eenvoudige hut, een schuur, een kleine omheining voor paarden, een molen, en niets meer.

Een woestijnachtige, dorre, gevaarlijke, wilde omgeving.

De rotspunt drong zich vanzelfsprekend op, temeer omdat de naam *Dead Indian Peak* — wat letterlijk ‘rotspunt van de dode indiaan’ betekent — al in het scenario voorkwam. Ik heb niet geprobeerd om deze aan een specifieke echte plaats te koppelen, maar om hem onmiddellijk herkenbaar te maken, bijna memorabel voor de lezer. Ik heb bewust gekozen voor eenvoud, omdat het vaak de eenvoudigste vormen zijn die een blijvende indruk achterlaten.

Ik hecht bovendien veel belang aan het decor. Door de enscenering kon ik de ruimte waarin de actie zich afspeelt duidelijk vastleggen, wat essentieel is om de lezer niet kwijt te raken. Dat is een les die ik heb geleerd van de film, met name van regisseurs als Steven Spielberg, wiens verhalende kracht grotendeels te danken is aan de duidelijkheid van het kader, het decor en de locatie. Ik heb de pleisterplek bedacht als een theaterdecor: de bewegingen vinden voornamelijk plaats van links naar rechts, met heel weinig tegenbeelden. Deze keuze is vooral bedoeld om een vloeiende en leesbare ervaring te bieden, zodat de lezer altijd precies weet waar hij zich bevindt.”

Leave Them Alone telt 160 pagina's. Waarom heeft u gekozen voor het formaat van een graphic novel in plaats van een minireeks?

REGNAULT: “We hadden het verhaal inderdaad op bepaalde plaatsen kunnen opsplitsen om er een minireeks van te maken, maar dat was

helemaal niet de bedoeling. Zoals ik aan het begin van het interview al uitlegde, was het oorspronkelijke scenario van Roger Seiter bedoeld voor een album van 56 pagina's, in een bewust klassieke stijl. Maar op dat moment in mijn carrière als tekenaar had ik een diep verlangen om een project te vinden waarin ik me volledig kon uitdrukken, waarin ik me kon ontplooiën, waarin ik aan een groot album kon werken, met ruimte voor tekeningen.

Het was vooral die wens die me naar een lang formaat van ongeveer 150 pagina's leidde. Om eerlijk te zijn, had ik eerst een verhaal van ongeveer 120 pagina's in gedachten, maar tijdens het werk realiseerde ik me dat sommige scènes meer ruimte nodig hadden, terwijl andere juist konden worden ingekort.

Het project werd zo een soort narratief laboratorium. Uiteindelijk werd tijdens het storyboardwerk besloten om het aantal strippagina's op 150 te houden, zodat er voldoende tijd was om de situaties en personages volledig tot hun recht te laten komen.

Dit formaat stelde me ook in staat om variaties aan te brengen in het scenario. Sommige scènes zijn aanzienlijk veranderd ten opzichte van het oorspronkelijke scenario, met name een scène die een gewapend conflict afsluit. Zonder de details te onthullen, kan ik zeggen dat de gebeurtenis die zich daar afspeelt veel abrupter en indrukwekkender is dan aanvankelijk gepland. Door ruimtegebrek moest ik de vertelling inkorten, waardoor ik radicalere visuele en narratieve oplossingen moest vinden, wat de impact van het verhaal nog versterkte.”

Gezien uw eerdere projecten, zoals uw samenwerking met Tiburce Oger en uw westerns die bij Glénat zijn uitgegeven, beschouwt u *Leave Them Alone* dan als een evolutie of als een bekroning van uw werk in dit genre?

REGNAULT: “Ik zou het eerder een evolutie noemen dan een bekroning. Volgens mij bereik je nooit echt een definitieve bekroning: je bent voortdurend in ontwikkeling en verandering. *Leave Them Alone*

is daarentegen wel een evolutie, en zelfs een heel mooie evolutie.

Het kader van dit verhaal, dat relatief eenvoudig en klassiek is, bood me een echte ruimte om me uit te drukken. Ik heb er veel persoonlijke dingen in kunnen stoppen: energie, engagement, maar ook een sterke emotionele lading en vooral al mijn liefde voor films. Daardoor kon ik me volledig storten op de regie en de vertelling, aspecten die ik al lang op deze manier wilde verkennen.

In mijn vorige projecten had ik, ondanks hun kwaliteiten, nooit zoveel

ruimte gehad om deze intenties te ontwikkelen. Juist die vrijheid, die ruimte voor tekenen en vertellen, was voor mij essentieel.”

Het verhaal brengt verschillende sterke vrouwelijke figuren naar voren. Hoe heeft u hun uiterlijk uitgewerkt om hun persoonlijkheden weer te geven, en wat wilde u via hen uitdrukken in een traditioneel mannelijke en brute, historische wereld?

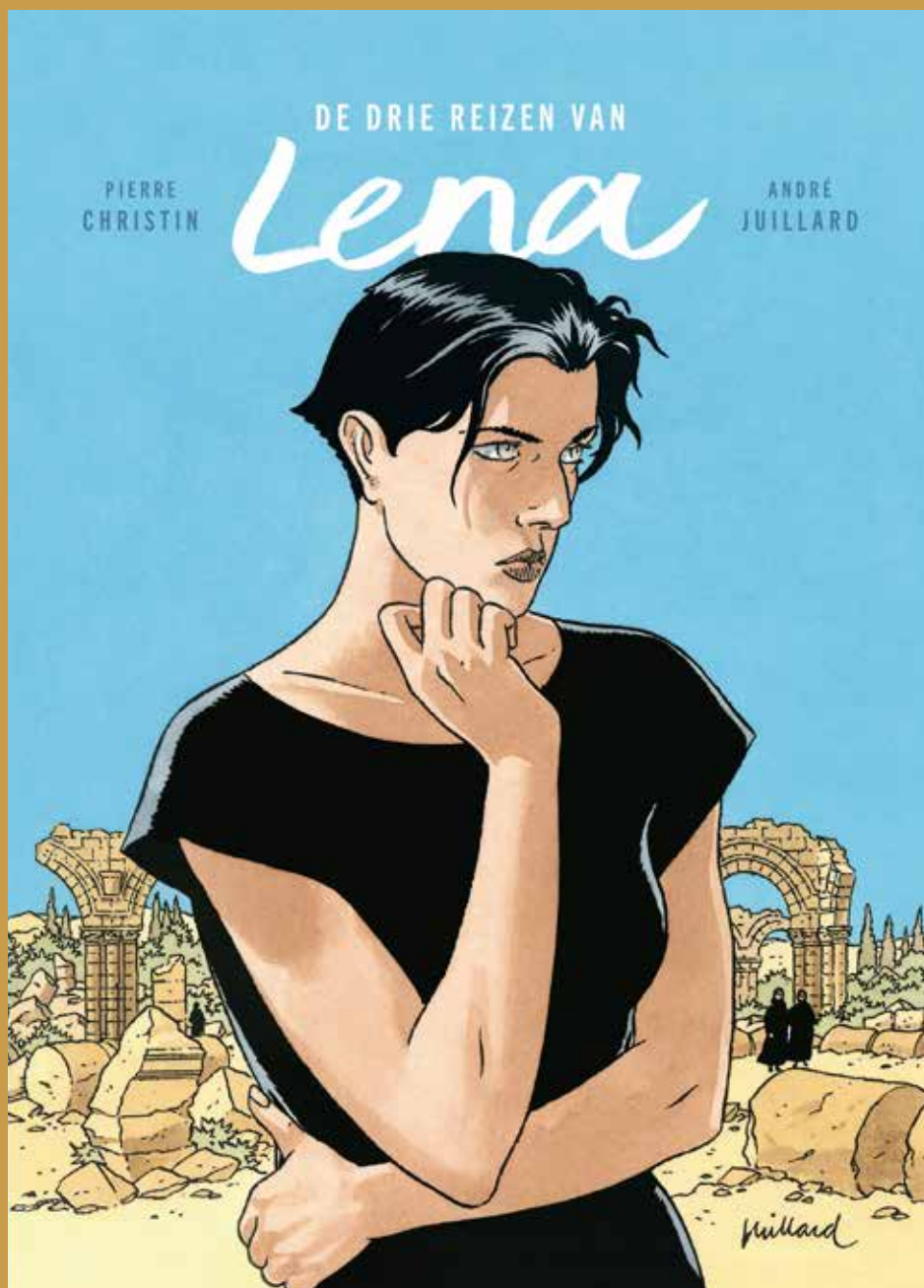
REGNAULT: “Voor het ontwerp heb ik eerst mijn potlood zijn gang laten gaan. De dingen kwamen vrij natuurlijk tot stand. Oorspronkelijk was het personage van de grootmoeder een grootvader en het kind een kleinzoon. Door hun geslacht te veranderen, kreeg het verhaal meteen een andere dimensie, en het was deze evolutie die ik aan Roger wilde voorstellen.

Voor het uiterlijk heb ik me gebaseerd op bepaalde codes en stereotypen van het genre. Voor de grootmoeder zijn dat heel eenvoudige elementen: de hoed, de kleding, het schortje. Voor het meisje heb ik ook gekozen voor het essentiële: bretels, een sobere broek, een hoed. Er zijn ook subtielere keuzes in de gezichten, grafische codes die eigen zijn aan mij, ook al probeer ik niet altijd dezelfde trekken of dezelfde blikken te reproduceren.

Over het algemeen heb ik veel op mijn instinct gewerkt. Het zijn beelden die in me opkomen, zonder dat ik altijd precies weet waar ze vandaan komen, misschien uit herinneringen of referenties die ik in de loop der tijd heb verzameld.”

Chris Regnault leverde als gasttekenaar bovenstaande illustratie voor het grafisch dossier in Women of the West, eveneens nieuw in juni (zie pagina 36).

TEKENAAR

André Juillard

SCENARIST

Pierre Christin

UITVOERING

Hardcover, 208 pagina's met dossier

PRIJS

39,95 euro

ISBN

9789085529033

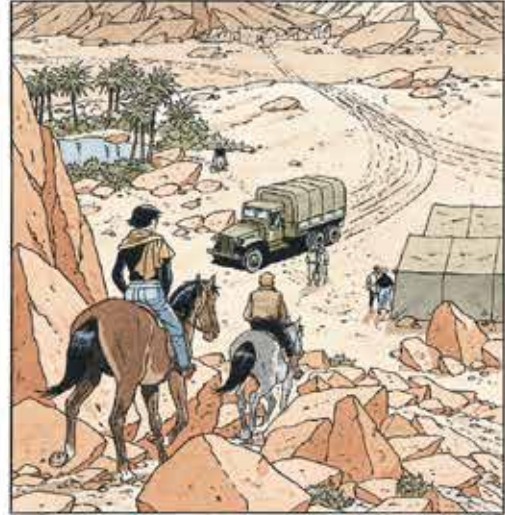
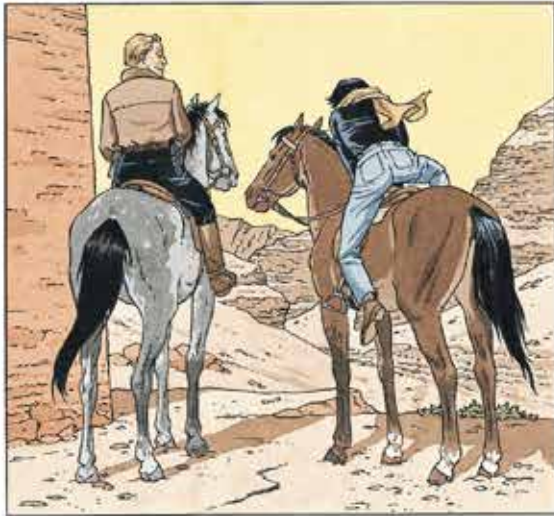
Een kille spionage- en terrorismethriller met plotse uitbarstingen. Het derde verhaal verschijnt nu voor het eerst in het Nederlands.

Lena is een vrouw met een duister verleden die de wereld rondreist voor even mysterieuze missies. Wie is ze? Voor wie werkt ze?

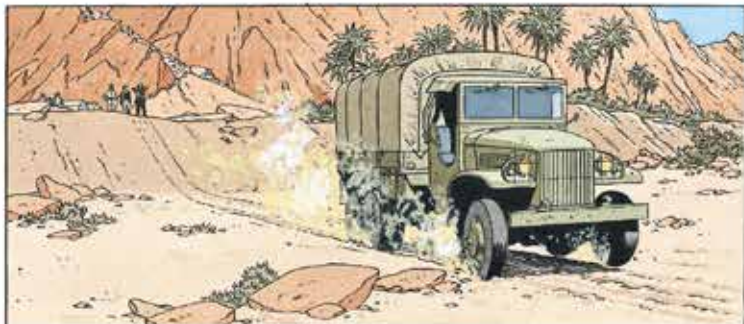
Tijdens haar reis volgen we haar naar Berlijn, Boedapest, langs de oevers van de Donau, naar Oekraïne, Odessa en Kiev, naar Turkije, Syrië, Khartoem, Buenos Aires, Dubai en Canada. Samen met haar observeren we de

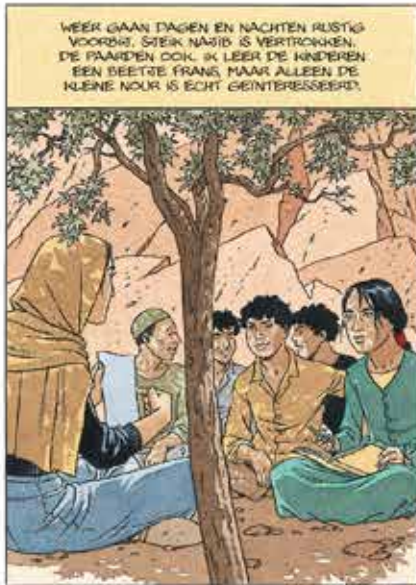
geopolitieke uitdagingen die de wereld op zijn kop zetten.

Deze driedelige reeks, geschreven door Pierre Christin en getekend en ingekleurd door André Juillard — twee meesters van het stripverhaal die ons in 2024 hebben verlaten — is voor het eerst gebundeld in een compleet vertaalde uitgave, als eerbetoon aan de scheppers ervan.

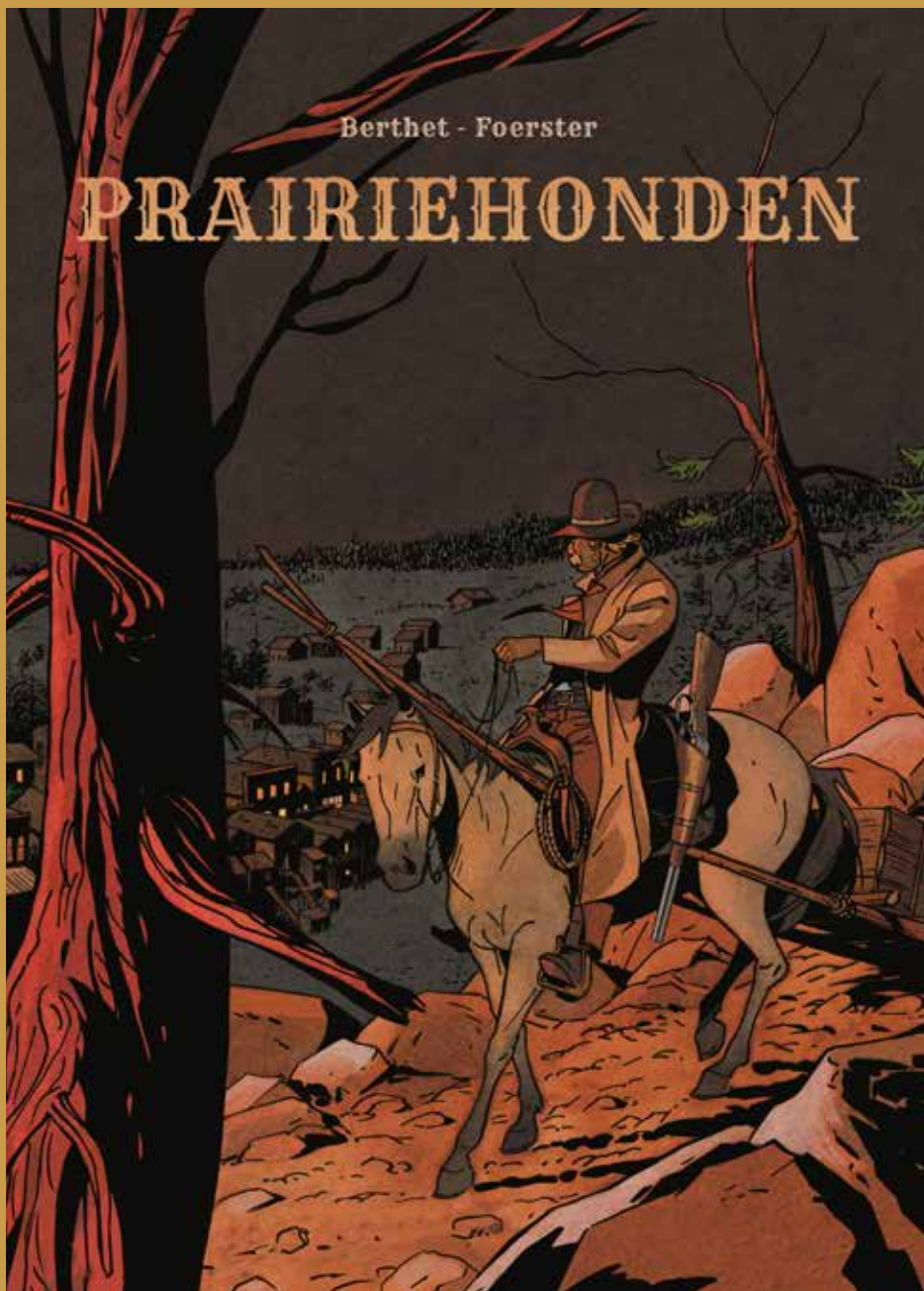

-HALMA ZACHT

TEKENAAR

Philippe Berthet

SCENARIST

Philippe Foerster

UITVOERING

Hardcover, 64 pagina's met dossier

PRIJS

24,95 euro

ISBN

9789085529040

Nieuwe uitgave van de westernklassieker van Philippe Berthet en Philippe Foerster. Met extra dossier vol uniek beeldmateriaal.

1876, J.B. Bone sleept zijn uitgeputte lijf over de paden van South Dakota, opgejaagd door premiejagers.

Dronkaard, bankrover, moordenaar... J.B. heeft niet bepaald veel vrienden. Behalve Calamity Jane en een zekere Ben Donnigan... wiens stoffelijk overschot hij

vervoert om zijn belofte na te komen om hem naast zijn geliefde te begraven.

Om het nog erger te maken, ontmoet hij onderweg Mozes, een zwijgzame jongen die hem hardnekkig volgt. Het is moeilijk om aan zijn achtervolgers te ontsnappen met een doods-kist en een doofstomme jongen op sleeptouw...

HELP ME...
ALSSTELIEF...

WAT IS ER
GEBELRD?
WAS HET
BONE?

JA! EN VOOR NIETS!
ER ZIT GEEN GOUD
IN DIE LRIKIGST!
ENKEL EEN LIJK
EN WAT STENEN!

MENEER WALLACE,
HIJ HEEFT GELIJK...
ALLEEN DE PREMIE
VOOR BONES KOP
OM ONDER ONS TE
VERDELEN. DAVS NIET
MEER INTERESSANT.

JA, DAN IS 'T DE
MOEITE NIET MEER
WAARD! IK HEB
GEEN ZIN OM BONE
ACHTERNA TE ZITTEN,
ENKEL OM TE WIJEN
WAAROM HIJ EEN HOOP
STENEN EN EEN LIJK
MEESLEURT! IK GA
TERUG!

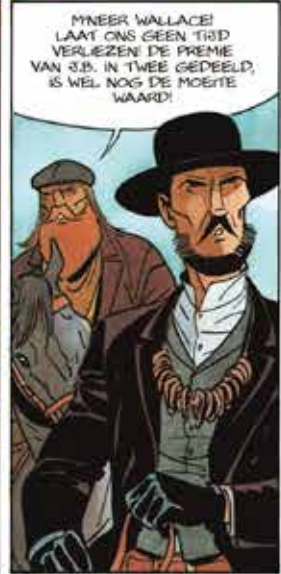
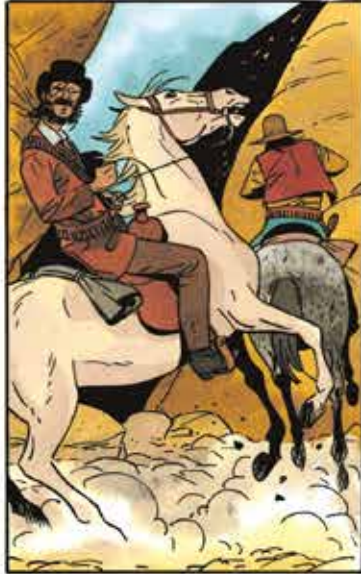
EN DE ALMACHTIGE,
JULLIE GOD! HET
GAAT NIET ENKEL OM
DE PREMIE, MAAR OM
GERECHTIGHEID! GOD
HEEFT JULLIE HIERHEEN
GEBRACHT MET EEN
DUIDELIJK DOEL.
DE GODSLASTERAAR
TE STRAPPEN DIE DE
HELIGE TAFELN DER WET
HEEFT BESMEURD!

DAVS ALLEMAAL
GEZEIK HET IS
DUIDELIJK DAT ER
IETS IS TUSSEN U
EN DIE J.B. BONE!
EN DAT IS ONS
PROBLEEM
NIET!

IK VERKIES
MN SCALP
OP MIJN...
KIJK!!

MNEER WALLACE!
LAAT ONS GEEN TIJD
VERLIEZEN! DE PREMIE
VAN J.B. IN TWEE GEDEELD,
IS WEL NOG DE MOEITE
WAARD!

HÉ, EN IK?! LAAT ME HIER
NIET ACHTER! SMEERLAPPEN!
GEEF ME TENMINSTE EEN
WAPEN! KOM TERUG!
KOM TERUG!

IK KAN NIET MEER!
JE BENT NU WEL
DICHT GENOEG BIJ
ALABAMA, NETWAAR,
BEN? KAISER ROCK,
DAS VLAKB! ZO VOLSTAAT
HET, HE?

NEE, 'T VOLSTAAT NIET, HE?
MAAR IK TREK 'T ME NIET AAN!
PECH! IK BREEK MN NEK NIET
OMWILLE VAN EEN BELOFTE
AAN EEN OUVW (DOOT!...

HE,
KOM TERUG!
IN JE EENTJE
ZAL HET
JE NIET
LUKKEN!

MOZES!
KOM TERUG,
ZEG IK JE!

Fragmenten uit het dossier:

ke personages die kenmerkend zijn voor het werk van Foerster. Het Oog van de Jager, dat in 1987 in het weekblad Robbedoes wordt gepubliceerd, maakt meteen indruk dankzij de verbondenheid met de personages, de duistere kant van de Verenigde Staten en het lot van een koppelaar op de vlucht dat onvermijdelijk afsluut op een tragisch einde.

Het album, dat in 1988 wordt gepubliceerd, is een groot succes in de boekhandel, wat de twee auteurs ertoe aanzet hun samenwerking voort te zetten... maar niet meteen! Anders projecten hebben namelijk hun aandacht bezig. Berthet zet 'n twee lopende reeksen voort: zijn samenwerking met Cosu aan De Iedere-leser en De R.J. van Hollywood met François Rivière en José-Louis Bocquart. Hij blijft de voorkeur geven aan het detectiegenre met De Ving naar Selma, geschreven door Tove (1991), en vervolgt het door hemzelf geschreven Helona (1993), voordat hij begint aan een trilogie met scenario's van Yana, die vanaf 1994 wordt gepubliceerd Pin-Up, daarna tot 2011 voortgezet als een tweedelige reeks!

Philippe Foerster blijft trouw aan de twee stripbladen waarmee hij vóór Het Oog van de Jager werkte: Robbedoes met zijn reeks Storch en vooral het Franstalige satirische fluide Glacé, waarvoor hij nog steeds zijn korte fantasieverhalen levert, uitendard zowel het scenario als de tekeningen. Hij publiceert samen met Cosu een bundel met afzonderlijk geresiteerde korte verhalen (1992) en blijft schrijven voor zijn vrienden, in dit geval Andreas, voor wie hij een kort verhaal schrijft voor *Amateurs* (1992) en vervolgt het complete album *Sixx* (1993).

De lokroep van de western

Acht jaar na hun eerste samenwerking, Het Oog van de Jager, komen Berthet en Foerster terug samen voor een nieuwe one-shot, Het verhaal speelt zich opnieuw af in de Verenigde Staten, maar in een heel andere sfeer. Onderhouden zijn de twee vrienden ouder geworden en is hun werk geëvolueerd, waardoor ze zich nu kunnen wagen aan een bijzonder iconisch genre waar alle strip-tekenaars van dromen: de western!

Philippe Foerster en Philippe Berthet worden respectievelijk geboren in Luik in 1954 en Thoiry-sur-Marne in 1956 en ontmoeten elkaar aan het Institut Saint-Luc in Brussel. Deze beroemde kunstacademie opent in 1980 een nieuwe afdeling met de naam 'Illustratie en Stripverhalen', opgericht door Eddy Paape met de steun van Hergé. Dat trekt de twee aspirant-tekenaars aan.

"Berthet en ik kenden elkaar niet voordat we naar Saint-Luc gingen", herinnert Foerster zich, "ook al hadden we grafische uitdagingen als de rijkdom van de verhalen van de grote meesters uit dezelfde Brusselse kringen, want ik was een paar jaar eerder van het platteland naar de hoofdstad gekomen. We hadden verder niets gemeen, behalve hetzelfde doel: stripverhalen maken."

De twee jonge studenten volgen dezelfde lessen, vooral die van de bekende Claude Renard, die een nieuwe generatie auteurs zou vormen, waaronder ook Bernard Hilaire, François Schulteis, Benoît Sokal, Antoine Cosu, Alain Goffin, Andreas Martens, Yves Swilffs en vele anderen. Na hun studie dalen Berthet en Foerster een atelier met Cosu en Andreas, wat ongeveer hoe goed ze met elkaar kunnen opschieten en elkaar waarderen.

Tien jaar na het begin van hun carrière besluiten de twee vrienden om voor het eerst samen te werken: een duistere thriller, zoals Berthet die graag heeft, met twee

De behoefte aan grote ruimtes

In 1993 begint Berthet aan een maraton die hij nog nooit eerder heeft geprobeerd. Hij is al vijftien jaar gewend om one-shots en albums met tussenposen te maken, of om die tekeningen voor een reeks te delen met Cosu, maar nu stelt hij zich grafisch op slechts één universum, een geheel van die albums die hij zonder onderbreking moet maken: Pin-Up. De 132 pagina's, die hij in één ruk tekent in de stedelijke omgeving van grote Amerikaanse steden en tijdens de Tweede Wereldoorlog, geven hem vervolgens een enorme behoefte aan verandering. Hij neemt spontaan contact op met zijn oude kompanen van Het Oog van de Jager...

"Prooiwonden was een initiatief van Berthet", beweert Foerster. "Hij wilde iets anders tekenen dan Pin-Up, zo'n 50 en Amerikaanse steden, die sinds de lancering van de collectie Berthet bij Dupuis zijn speciaal waren. Hij wilde die grote open ruimtes, poorten en huizen steden tekenen, en omdat hij wist dat ik al heel lang geïnteresseerd was in westerns, stelde hij me voor om er samen een te maken"

"De western was voor onze generatie het boeiendste genre, de mythische woonwilde kinderen weten doorbreken", vervolgt hij. "Ik had er als kind sporen van verlopen... Tot ik wist dat het genre van het schone begon te verdwijnen. De eerste film die ik in de bioscoop zag, afgiften van het verhaal, was The Man Who Shot Liberty Bells, een meesterwerk in het westergoede die voor altijd indruk op me heeft gemaakt. Sindsdien heb ik veel documentatie over dit onderwerp verzameld, zowel boeken over cinema als verzamelingen van foto's uit die tijd. Deze historische boeken over die periode, met name het enorme werk van Jean-Louis Rivière, getiteld Histoire du Far West. Maar op basis van mijn tekentijd en het soort verhalen dat ik maakte, zag ik mezelf door als kunstenaar met mezelf bezig. Het later toch heb gekozen. Dan ik greep het voorstel van Philippe met beide handen op: eindelijk kon ik alles wat ik in mijn hoofd en mijn boekenkast had verzameld aan films en boeken over het Wilde Westen gebruiken."

Hoewel Philippe Berthet behoefte heeft aan verandering, beseft hij ook dat het tekenen van een realistische western een enorme uitdaging is. Al dertig jaar wordt het genre gedomineerd door Jean Giraud met

Blueberry. Daarna hebben anderen zich er met succes aan gewaagd: Hermann met Cosmocoche, Denis met Buddy Longway, William Vance die Rings en twee Marshal Blueberry-strips heeft getekend, Michel Blanc-Dumont, die Jonathan Cortlandt maakt, Colin Wilson, die het stukje overnam van De Joug van Blueberry, en niet te vergeten Yves Swilffs met zijn Dungen, geïnspireerd door spaghettiwesterns en Django.

Hoe kun je je dan onderscheiden in een zeer geconcentreerd genre waar de concurrentie moordend is? "Ik wilde een semi-realistische stijl introduceren", legt Philippe Berthet uit. "Ik had geen zin om me te meten met de grote tekenners van hyperrealistische westerns, die de decors en poorten met kleine streepjes volbraken. Bovendien wilde ik eerst even puzzelen nu de eerste drie Pin-Up-albums, waarin ik een heel realistische stijl haastoorde, ook voor de personages. Mijn behoefte om over te stappen op semi-realisme, met meer nadruk op de personages, vloekt door ook uit voort."

Om de juiste grafische sfeer voor het verhaal te vinden, begint Berthet zich al snel te documenteren en vooral veel te schetsen om zich dit iconische universum eigen te maken. Hij laat zich vooral inspireren door de schilderijen van Frank McCarty: verbroedigde boomstammen aan de oevers van rivieren, stons, rotsen, indianen... Alles is een excuus om te schetsen en zijn eigen stijl voor dit album te creëren.

28

29

Een authentiek uitgangspunt

Philippe Foerster is op zijn beurt heel aan het werk; hij moet al zijn referenties voor elkaar halen om een verhaal te leveren dat zowel iconisch is als de rijkdom van de western zo goed mogelijk weergeeft, terwijl hij zich moet beperken tot een one-shot van 54 strippagina's: een hele uitdaging! En het belangrijkste blijft het vinden van een uitgangspunt dat de lezer vanaf de eerste pagina boeit...

"Ik had net de brieven van Calamity Jane aan haar dochter gelezen", legt Foerster uit. "Een boek dat emotioneel gezien erg rijp is. Zo rijp dat ik me afvroeg of het niet om een literaire constructie ging, maar mijn onderzoek bevestigde dat de beschreven elementen wel degelijk authentiek waren. Dit boek is echt congerend omdat het alle opbouw en eenzaamheid ontwaart. En het getuigt van de wijsheid van deze vrouw die haar dochter een menselijk toevertrouwen die naar het oosten vertrekken, omdat ze wist dat het leven dat ze leidde haar niet in staat stelde haar kind op te voeden. Maar algehele leven op de uitgestrekte vlaktes van het Wilde Westen, maar ze wilde schrijft en wilden tegenkomen, hun elken maar dit gevoel van eenzaamheid oproepen. De toon van de brieven schommelt ook tussen noliwiteit en doofheid. Voor ons project zou een vertaler alle gebeurtenissen in het verhaal met elkaar verbinden en het tegenwoordig een bepaalde toon, een bepaalde stem geven. Ik heb dus geprobeerd deze stijl zo goed mogelijk na te bootsen door een volbe brieven van Calamity aan haar dochter te schrijven, een brief die alles vertelt wat er in het belang gebeurt."

Op deze manier plaatst Foerster twee belangrijke mijlpalen voor *Prooiwonden*. Ten eerste heeft hij een voice-over nodig om het tempo aan het verhaal op te voeren en voor

al om alle elementen snel samen te brengen zonder ze al te veel te moeten introduceren. De standaardzand zou zijn om onpersoonlijke vertelkaders te gebruiken, maar door de toon van Calamity Jane te kiezen, geeft hij ze extra warmte en werkt hij tegelijkertijd aan de woorden en zinswendingen om de lezer mee te nemen in de bijzondere sfeer van het Wilde Westen.

Bovendien speelt de scenarist met het gebruik van authentieke elementen om de lezer aan het lijntje te brengen. Het historische personage Calamity Jane, het gebruik van de naam Custer voor de slag bij Little Big Horn, de beroemde anekdote over de dood van Wild Bill Hickok in Deadwood: dit alles doet ons denken dat het verhaal dat we lezen misschien niet zo fictief is als het lijkt.

"Mijn doel was vooral om het verhaal geloofwaardig te maken door het te plaatsen in een periode van de verovering van het Wilde Westen en op een specifieke plek in het land", legt Foerster uit. "Het verhaal zelf is gebaseerd op een verhaal over hindernis, terwijl Calamity verroosend genoeg iemand teek te zijn met veel empathie, vooral voor kinderen. Het uitgangspunt, waarbij ze een groep hindernis naar een avontuur brengt na een epidemie die de stad Deadwood heeft geteisterd, is echt gebouwd. Ze krust ze het pad van onze 'held' (de natuurrijke verzoener) en maakt hij opgevoerd met een van de hindernis, genaamd Mares."

"Foerster had mijn verzoek goed begrepen", valt Berthet aan. "Door het verhaal te verankeren met zijn nauwkeurige referentiepunten, omdat hij beschreef over een westercultuur die ik niet had. Zodra ik het project ontving, was ik meteen verhoofd: ik vond het idee van deze mix op

meer authentische jongen en deze oude prairie-avontuur die samen een lijk door de vlakte slagen erg origineel."

De struik en efficiënte instap in het verhaal is ook te danken aan het conceptuele werk van Berthet, die de pagina's heeft geconponeerd. Hij krijgt van zijn scenarist een pagina-voor-pagina beschrijving met de vakjes, maar zonder storyboard. Hoewel Foerster ook tekenaar is, laat hij Berthet zijn pagina's maken zoals hij dat wil. Dat had een uitdaging kunnen zijn voor Berthet, want het aantal vakjes per pagina is groot en de inhoud van het verhaal die erin moet worden verwerkt is dat ook, vooral met de ambigue (en geslaagde) keuze om te beginnen en te eindigen met een pagina-opbouw. Maar dat schrijft de tekenaar niet af!

"De rijkdom van het verhaal lag in het integreren van alle elementen van de western", zegt Berthet. "De grote vluchten, de indianen en de bios, het gokspel in een saloon, de overstreek van de rivier, de spookstad, enzovoort. Het was een overvloed! Foerster gaf me geweldige pagina's aan te maken, ook al wisten ze met tijdje even gemakkelijk, zoals die met de opzet van de bios, maar het voldeed aan mijn verwachtingen door volledig te kunnen veranderen ten opzichte van Pin-Up. Ik wilde me echter ook vermaken met de pagina-opbouw. Bijvoorbeeld met de scène bij het kampvuur aan het begin van het verhaal. Ik wilde zowel dicht bij de personages zijn als het kampvuur in de vlakte stoken, wat uiteindelijk resulteerde in twee verticale stroken met een reeks horizontale voljes in het midden. Ik heb deze opanp gedurende het hele album aangehouden en heb gekopieerd met zons en effecten om me te amuseren, zonder afbreuk te doen aan het verhaal. Bovendien stelde Foerster me met het scenario zelf voor uitdagingen waar ik in de vorige trilogie niet mee te maken kreeg."

Long is the road

Om zoveel elementen die inherent zijn aan de western in één album te integreren, ontwaakt Foerster zijn verhaal als een road trip, wat leidt tot een opbouw van verschillende vakjes en tegelijkertijd een hoog tempo aan het verhaal oplegt. Een techniek die hij bijzonder waardeert, omdat hij deze bijvoorbeeld al eerder heeft gebruikt met Berthet in hun vorige album, Het Oog van de Jager. Maar in plaats van een aandienend kopje inrovert Foerster door een oudere man aan een kind op te voeren, een contrast met de eenzame cowboy, de legendarische figuur uit de western.

"De noodzaak is een veelgebruikt genre in de Amerikaanse cinema, gezien de omvang van het land", geeft Foerster toe. "Voorbeelden te omvatten: Ford Rider, Wild at Heart, Lonely are the Brave, Thelma & Louise en vele andere zijn moderne westerns. De uitgestrektheid van het Amerikaanse westen vormt de oude verrijft, die leidt tot diverse ontmoetingen, minuscule personages en avonturen, allemaal verbonden door de spanning die wordt opgebouwd door meedogenloze achtervolgingen."

In de loop van het verhaal vinden twee tegengestelde bewegingen plaats. Tenrijs neemt het aantal premie-jagers geleidelijk af tot de laatste confrontatie, als een onheilspellende afwijking die de nadruk legt op de psychologie van de overlevenden. Anderzijds wordt de band tussen de oude J.B. en de jonge Mares steeds sterker. Dat wordt gelymboliseerd door de manier waarop ze eten: in het begin geeft de oude gangster de jongen niets, maar daarna laat hij hem zijn bord afblaken en uiteindelijk geeft hij hem zelfs te eten.

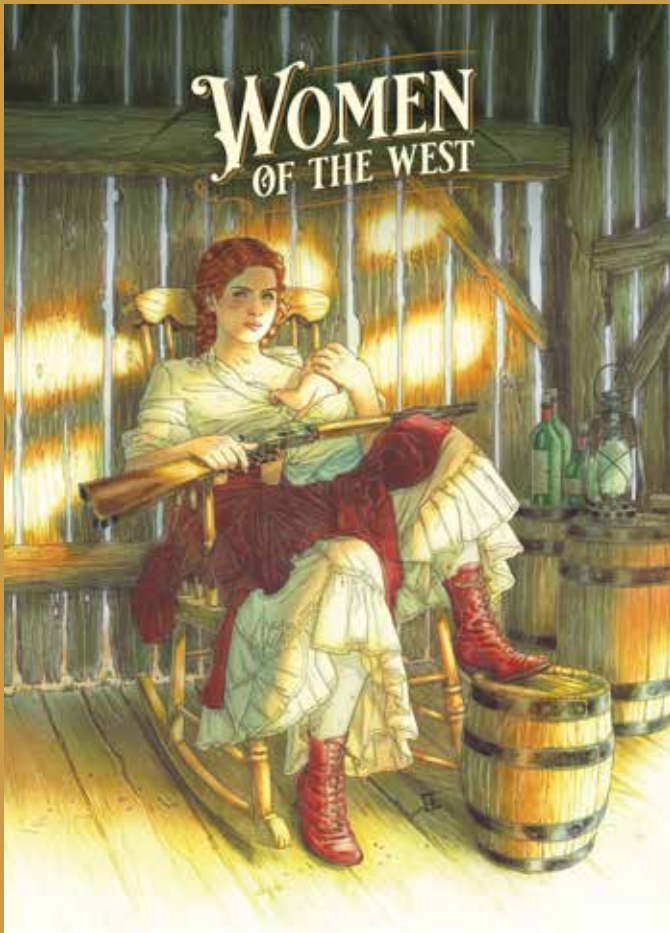
"We vertellen het verhaal van een wies die op zoek is naar een vervangende vader", legt Foerster uit. "Hij richt zijn zielen op die bommel, terwijl die oude, verleden deprovoed niet echt de vader is waar hij van droomt in de loop van het verhaal zorgt Mares er echter voor dat J.B. de vader wordt die hij in zijn verbeelding voorstelt. J.B. roept op zijn beurt ook hem gebecte en accepteert uiteindelijk dat hij een soort zoon heeft gekregen, alvorens hij tegen het einde van zijn leven een geweten heeft gekregen. Alleen heeft J.B. hem niet veel te bieden, behalve bescherming in zijn ruoverschieten — verrijkt door een westernd. Het is eerder de jongen die hem de juiste weg leert en hem in ieder geval doet evolueren... ook al is het te laat."

Deze relatie die tussen J.B. en Mares ontstaat, wordt tegelijkertijd ook met de laar opgebouwd. Met richte door te ontdekken hoe Ben en J.B. hun carrière als outlaws begonnen: gedreven door liefde, woede en wraak na de dood van Alabama. Hoewel dit hun latere misdaden niet rechtvaardigt, vergelijkt deze reden bijna hun lot, waardoor ze in de ogen van de lezer minder slecht worden tijdens deze Flashback, die als een echt schamergoed in het verhaal fungeert. De scène neemt zowel de sleutels aan om deze misdaden te begrijpen als om de strengheid van de pastoor en vader van Salomon en Moira te plaatsen.

"In wat uiteindelijk slechts één pagina van het verhaal is, wilde ik het grafische aspect van deze flashback ver-

30

31

TEKENAARS Elvire De Cock / Éloïse Oger / Béatrice Tillier / Miss Prickly / Laura Zuccheri / Paul Gastine / Gaëlle Hersent / Virginie Augustin / Nathalie Ferlut / Dominique Bertail / François Boucq / Isabelle Dethan / Daphné Collignon / Thibault Descamps

SCENARIST Tiburce Oger

UITVOERING Hardcover, 128 pagina's met dossier

PRIJS 29,95 euro

ISBN 9789085529057

Vrouwen op het voortoneel in opnieuw een album met korte verhalen in het zog van *Go West Young Man*, *Gunmen of the West*, *Indians!* en *Lawmen of the West*. Verkrijgbaar met twee verschillende covers.

16 grote westernauteurs beschrijven de avonturen van moedige vrouwen.

Als pioniers, kunstenaars, avonturiers of krijgers troseerden ze eenzaamheid, geweld en vooroordelen om hun stem te laten horen in een mannenwereld. *Women of the West* schetst een portret van deze moedige vrouwen, die vaak uit de geschiedenisboeken zijn ver-

dwenen, maar essentieel waren voor de opbouw van het Amerikaanse Westen. Aan de hand van aangrijpende verhalen en krachtige illustraties belicht dit album buitengewone levens, 36. gekenmerkt door moed, vrijheid en een drang naar gerechtigheid. Herontdek het epos van het Wilde Westen zoals u het nog nooit hebt gelezen: vanuit het perspectief van degenen die het hebben meegemaakt...

NIET ALLEEN JE EX-MAN...

MAAR OOK WILD BILL HICKOK! JE BENT NIETS MEER DAN EEN SLET. IK ZAL JE LEREN WAT EEN HUWELIJK IS!

JE DRAAGT MIJN NAAM, KITTY LEROY CURLEY, JE BENT VAN MIJ!

AH, BEN IK VAN JOU, SAMUEL R. CURLEY?!

EN WAT GA JE DOEN OM MIJ TE TEMMEN, SAMUEL CURLEY?

MICHIGAN, 1865. DE BURGERSOORLOG WAS NIET VOORBIJ. HET HELE LAND VERHONGERDE. EN DAN LAAT EEN MEISIE VAN VIJFTIEN HAAR BENEN ZIEN...

Eerder verschenen

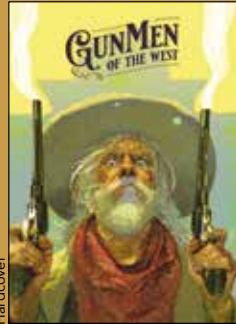
DE VEROVERING VAN HET WESTEN IN STRIPVERHALEN

De wilde en gewelddadige reis van een horloge tijdens de verovering van het Westen.

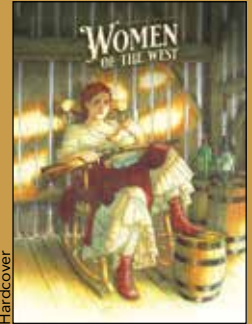
De wilde en gewelddadige reis van de heilige adelaar van de indianen tijdens de verovering van het Westen.

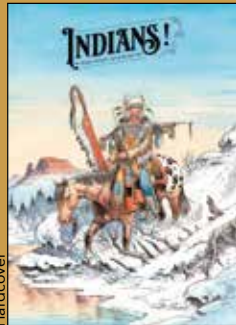
De wilde en gewelddadige reis van revolverhelden tijdens de verovering van het Westen.

De wilde en gewelddadige reis van wetsdienaren tijdens de verovering van het Westen.

De ongelooflijke en authentieke reis van vrouwen die het Westen hebben veroverd.

Interview met Tiburce Oger

Gedaan met de zwart-witwesterns waarin vrouwen salondanseressen of omaatjes in schort zijn. Tiburce Oger haalt uit de archieven het bruisende leven van authentieke pioniersters uit het Amerikaanse Westen naar boven. Geweldig vrouwen die vechten voor hun vrijheid. Bij deze gelegenheid gunt *Women of the West*, het vijfde album met thematische onderwerpen, tekenaressen ruim baan.

Een album over vrouwen uit het Wilde Westen zonder Calamity Jane?

OGER: “Haar verhaal is al vaak verteld in films, tv-series en stripverhalen. Ik wilde het integendeel hebben over vrouwen die wat meer in de vergetelheid zijn geraakt. Calamity Jane gedroeg zich als een circusdier. Ze was een buitengewoon personage dat zich kleepte, sprak en dronk als een man. Ze wordt gereduceerd tot een man in een vrouwenlichaam, terwijl er fo-

to's van haar bestaan waarop ze een jurk en een hoed met veren draagt. In werkelijkheid wilde ze gewoon onafhankelijk zijn en leven zoals zij dat wilde. Ze vocht voor haar vrijheid en gelijke rechten, net als alle vrouwen in dit album die onrechtvaardig werden behandeld.

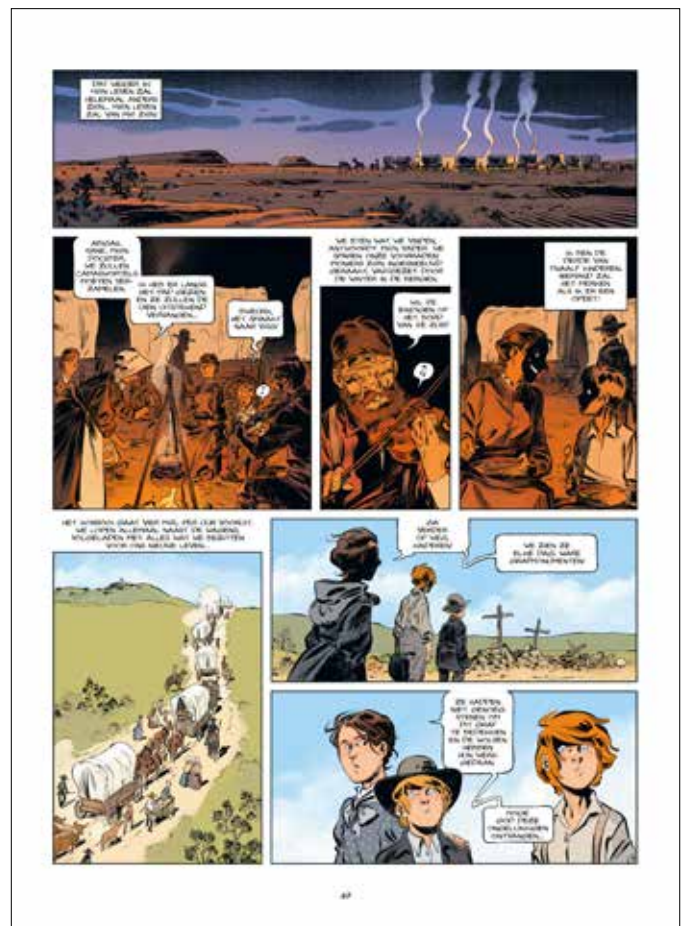
In tegenstelling tot traditionele westerns, waar ze beperkt blijven tot dubieuze rollen...

OGER: “Precies! In *Lucky Luke* karikaturiseerde René Goscinny

dergelijke Amerikaanse cinema. Het resultaat is dat we, behalve Calamity Jane, vooral kwezelachtige vrouwen of prostituees tegenkomen. Tussen 1930 en 1960, met de opkomst van de film, hebben de Amerikanen de verovering van het Westen naar hun hand gezet. Door de genocide op de indianen en de slachting van de bizonnen te verdoezelen en de rol van vrouwen uit te wissen, hebben ze de mythe van de cowboy à la John Wayne gecreëerd. Terwijl de veedrijvers juist de arm-

Fragmenten uit de korte verhalen van Paul Gastine en Miss Prickly.

Fragmenten uit de korte verhalen van Laura Zuccheri en Virginie Augustin.

ste jongens van de samenleving waren. In werkelijkheid trokken in het begin maar heel weinig vrouwen naar het Westen. Men probeerde ze zelfs per schip, via Zuid-Amerika, naar Californië te halen om zich bij de jongens te voegen die hun goudkoorts volgden. Maar wie zou er nu willen trouwen met een baardige, tandeloze man die zich één keer per jaar waste, zelfs met een paar goudklompjes op zak? Ze kwamen beetje bij beetje aan op huifkarren, met kinderen, ossen en zaad om te zaaien. Eerst in Oregon, daarna in Californië. Door de hoge sterfte onder mannen — door ongelukken, aanvallen van indianen, bloedvergiftiging... — kwamen veel vrouwen voor hun gezin zorgen. Sommigen kozen ervoor om in opstand te komen. Ook al verbood de

wet toen zelfs getrouwde vrouwen om land te kopen, zij namen de leiding van de familie op zich.”

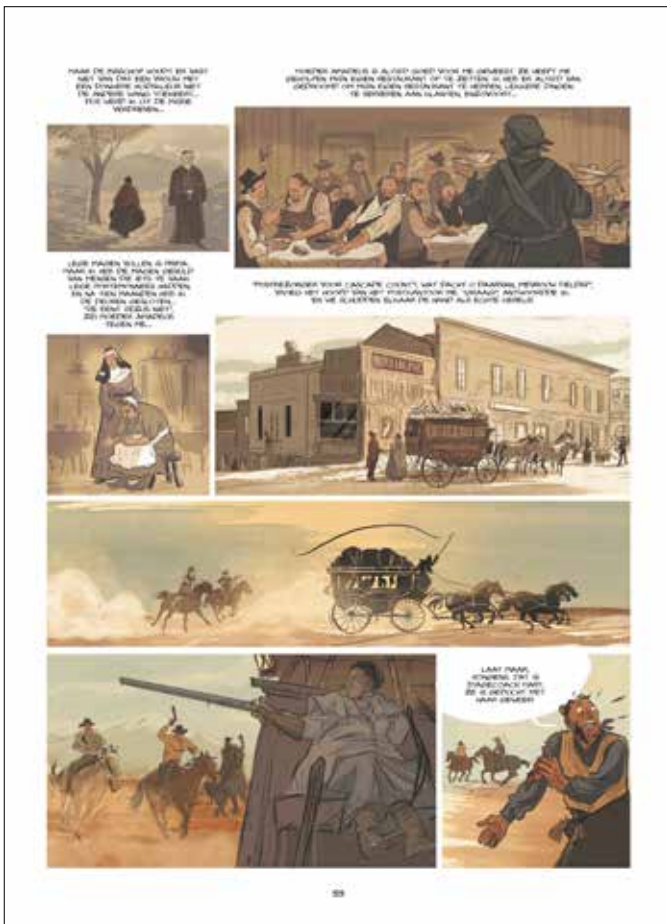
Zoals Margaret Borland, die we in dit album ontdekken?

OGER: “In een verhaal getekend door mijn dochter Éloïse! Een weduwe die haar kinderen en kleinkinderen meeneemt om maandenlang vee door Oklahoma en Texas te vervoeren, om het tegen de beste prijs te verkopen. Ze stierf van uitputting. Omdat de filmindustrie geen vrouwelijke heldin wilde, werd haar verhaal aangepast voor *The Cowboys*, een film met John Wayne. Omdat er maar weinig mannen terugkwamen uit de burgeroorlog, probeert de held kinderen tot cowboys op te leiden om hem te helpen een konvooi te beschermen.”

We komen zelfs een suffragette tegen!

OGER: “Abigail Scott Duniway. Virginie Augustin illustreert het leven van deze dochter van pioniers. Ze vervoert zes maanden lang een raam, omdat de controleurs van de nieuwe staat Oregon alleen land toewijzen op voorwaarde dat de hut op het perceel een echt raam heeft! Dit jonge meisje wordt handelaar en besluit, na steeds weer te horen over de levensomstandigheden van de mishandelde vrouwen en weduwen die ze in haar winkel tegenkomt, een krant op te richten. Ze zet zich in voor de politiek en draagt bij aan het verkrijgen van stemrecht voor vrouwen.”

Velen zijn in de vergetelheid geraakt. Sacagawea niet, terwijl

Fragmenten uit de korte verhalen van Nathalie Ferlut en Éloïse Oger.

de herinnering aan de indianenstammen grotendeels is uitgewist.

OGER: “Veel standbeelden en schilderijen tonen haar met haar vinger naar de horizon, wijzend naar het beloofde land voor het nieuwe Amerika. Haar naam is bewaard gebleven omdat er voor de mythe een vriendelijke wilde nodig was om de expeditie te leiden die Jefferson organiseerde nadat Napoleon Louisiana had verkocht. Om deze nieuw verworven gebieden, die toebehoorden aan de indianenstammen, in kaart te brengen, hadden ze gidsen nodig. Onder hen bevond zich een Franse pelsjager met zijn twee indiaanse vrouwen. Dat waren twee tienermeisjes omdat er geen blanke vrouwen te vinden waren, maar ook omdat dit de handel met de stammen vergemakkelijkte.

Slechts een van hen werd aangewezen om als tolk te dienen...”

Gekozen vanwege haar huidskleur?

OGER: “Lewis en Clark, de leiders van de expeditie, besluiten niet de meest ervaren, maar de lichtste van huidskleur mee te nemen, omdat, zoals Clark schrijft: ‘We moeten denken aan wat we de geschiedenis nalaten. Dat zal minder wild overkomen.’ Clark wordt vergezeld door zijn zwarte slaaf. We zijn ver verwijderd van het humanistische idee waar ze zich op beroepen. Ik gebruik historische anekdotes om de wereld te laten zien waarin vrouwen, indianen en zwarten leefden.”

Waaronder Mary Fields. Een zwarte en gewapend!

OGER: “En boeiend! Ze werd als slavin geboren, werd aan het einde van de Amerikaanse Burgeroorlog vrijgelaten en werkte in een klooster. Haar loslippigheid en haar voorliefde voor cafés vielen niet in goede aarde bij de bisschop... Ze opende een restaurant en omdat ze een goed hart had, gaf ze alle hongerigen die langskwamen te eten. Al snel raakte ze failliet. Ze kreeg een wagen toevertrouwd om de post in haar sector te bezorgen. Om bandieten af te schrikken, deed ze haar ronde met een Winchester 1887 op haar schoot. Haar postkoets was altijd stipt, zowel in de zomer als in de winter. Ze was zo geliefd dat aan het einde van haar leven, toen haar huis afbrandde, alle inwoners van het dorp zich hebben ingezet om het te herbouwen.”

Is het belangrijk om de verovering van het Westen op een genuanceerde manier te vertellen, nu de regering-Trump schoolprogramma's censureert?

OGER: “Voor hem moet de held van Angelsaksische afkomst zijn, groot, gespierd, met een Colt en een bijbel. Terwijl de Verenigde Staten bestaan uit mensen die overal vandaan komen en een sociologische smeltkroes vormen. De Spaanse invloed wordt volledig buiten beschouwing gelaten. Trump beschouwt hen als migranten en vergeet dat de Spanjaarden en Mexicanen Californië, Texas en New Mexico al hadden veroverd voordat ze door de Amerikanen werden verdreven!”

Was het belangrijk dat je deze verhalen samen met vrouwelijke

tekenaars hebt gemaakt?

OGER: “Het leek me oneerlijk om verhalen over vrouwen alleen door mannen te laten tekenen. In de Franco-Belgische stripwereld wordt de western op twee manieren gezien. Enerzijds is er het realisme — maar als je geen Jean Giraud, Michel Blanc-Dumont of Hermann bent, word je niet serieus genomen. Anderzijds is er de komische western, met grote neuzen, zoals *Lucky Luke* of *De Blaumbloezen*. Tekenars uit andere disciplines, met name uit het jeugdgenre, laten zien dat je westerns op een heel gevarieerde en moderne manier kunt vertellen, terwijl je min of meer serieuze onderwerpen behandelt. Maar ik liet mezelf toe om enkele mannen toe te voegen. Als ik, de scenarist, alleen maar omringd was geweest door vrouwelijke te-

kenars, zou het een beetje *Charlie's Angels* zijn geworden! En François Boucq, Dominique Bertail en Paul Gastine zijn er al vanaf het begin bij.”

Wat zijn de onderwerpen van de volgende delen?

OGER: “De Amerikaanse Burgeroorlog, met veel lotgevallen van vrouwen, aangezien naar schatting meer dan duizend vrouwen zich als mannen hebben voorgedaan om in beide kampen te vechten. De grote ontdekkingsreizigers, de pelsjagers, de goud- en olie-jagers... ik heb genoeg materiaal voor minstens acht delen! En dan te bedenken dat ik aanvankelijk maar één album voor ogen had...”

© Casemate

Fragmenten uit de korte verhalen van Elvire De Cock en Daphne Collignon.